

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav filozofie a religionistiky

Helena Exnerová

Pentekostalismus v České republice

Pentecostalism in Czech Republic

Bakalářská práce

Praha, 2014

Vedoucí bakalářské práce: doc. Mgr. Radek Chlup, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. Mgr. Radkovi Chlupovi, Ph.D. za trpělivé vedení mé bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11. 8. 2014

Abstrakt:

Tato práce se zabývá relativně mladým, ale dynamickým směrem křesťanství – pentekostalismem, zvláště jeho nejmladší, v České republice velmi populární variantou – neocharismatickým hnutím.

Práce je členěna do tří kapitol. První kapitola se věnuje historickému vývoji pentekostálního hnutí ve světě a v České republice. Druhá část představuje konkrétní pentekostální společenství: církev Oázu. Dále se tato kapitola zabývá dogmatikou, antropologií, antropogenezí, procesem obrácení a neocharismatickou teologií.

Třetí část analyzuje a interpretuje výsledky mého dvouměsíčního pozorování církve Oázy, kterou jsem si vybrala za reprezentanta pentekostální zbožnosti, abych byla s to na praktickém příkladu ukázat zvláštnosti této spirituality; konkrétně se tato kapitola bude soustředit na popis této skupiny, její rituální projevy, pentekostální modlitbu, postavu charismatického vůdce, sociální vazby uvnitř společenství a chování směrem k nečlenům.

Cílem této práce je uchopení fenoménu pentekostalismu na území České republiky, vysvětlení jeho dějinného vývoje, specifík, kladů i záporů.

Abstract:

This bachelor thesis deals with a relatively modern, but dynamically developing branch of Christianity – Pentecostalism, especially its youngest form – Neocharismatic movement, which is also the most popular in Czech Republic.

The thesis consists of three main parts. The first chapter provides a historical overview of Pentecostalism, both worldwide and in the Czech Republic. The second part introduces one of pentecostal communities – Oasis Church and provides a description of pentecostal theology, anthropology, cosmological evolution, conversion process and neocharismatic gospel.

The third part examines and interprets the results of my two-month field research of the Oasis Church. I decided to pick up this Church as a representation of pentecostal faith to be able to point out the specific features of this spirituality. This part particularly focuses on the description of this group, its ritual behavior, pentecostal prayer, the nature of charismatic leading, social structure inside the community, and the way they treat strangers.

The aim is to understand the pentecostal phenomenon in the Czech Republic by following its historical progress and explaining its peculiarities and its positive as well as negative aspects.

Klíčová slova: náboženství, pentekostalismus, neocharismatické hnutí, církev Oáza, teologie uzdravování a prosperity

Key words: religion, Pentecostalism, Neocharismatic Movement, Oasis Church, wealth and health gospel

Obsah

Úvodem	1
1. První část	2
1. 1. Poznámka k terminologii	2
1. 2. Puritanismus a pietismus.....	2
1. 3. Probuzenecké (evangelikální) hnutí.....	3
1. 4. Metodismus.....	4
1. 5. Hnutí svatosti (posvěcení).....	4
1. 6. Pentekostalismus.....	5
1. 6. 1. Pentekostální (letniční) hnutí.....	5
1. 6. 2. Charismatické hnutí.....	6
1. 6. 3. Hnutí víry (neocharismatické hnutí).....	6
1. 7. Pentekostalismus v České republice	7
2. Druhá část	9
2. 1. Církev Oáza	9
2. 2. Člověk.....	11
2. 3. Jak se stát křesťanem – obrácení.....	11
2. 3. 1. Milenialismus	12
2. 4. Další cesta křesťana – svědčení	13
2. 4. 1. Příběhy zázraků	14
2. 5. Poslední etapa – Znovuzrozený křesťan	15
2. 6. Satan.....	15
2. 7. Neocharismatická teologie uzdravování a prosperity	17
3. Třetí část	20
3. 1. Popis sídla pražského sboru Oázy.....	20
3. 1. 1. Bible.....	21
3. 2. Shromáždění	22
3. 2. 1. Autorita.....	24
3. 3. Kázání	25

3. 3. 1. Modlitba.....	26
3. 4. Spontaneita.....	27
3. 5. Život členů Oázy.....	28
3. 6. Přijetí do sboru a odpadictví	30
Závěr.....	32
Bibliografie.....	34

Úvodem

O studium pentekostalismu jsem se začala zajímat proto, že dnes patří k jednomu z nejexpanzivnějších proudů křesťanství.¹ Podle vědce Todda Johnsona se v roce 2009 počet pentekostálních křesťanů pohyboval okolo 605 milionů věřících a dá se očekávat, že tento počet ještě vzroste.² I v České republice, tradičně nedůvěřivé k institucionalizovaným náboženstvím, kterým křesťanství beze sporu je, sklízí toto hnutí úspěch.³

První část práce se bude věnovat alespoň základnímu historickému (historicko-teologickému) výkladu vzniku pentekostalismu, ukáže, že tento živý proud křesťanství nevznikl ex nihilo, ale je dědicem několika křesťanských tradic, ze kterých mnohé přebírá a dál rozvíjí. Tento dějinný výklad nebude samozřejmě úplný, neboť se bude soustředit jen na ty důrazy, které se nadále promítly i do pentekostální zbožnosti.

Průřez dějinami má popsat původ charakteristických rysů pentekostalismu (a později tyto rysy demonstrovat i na konkrétním příkladu, tj. na církvi Oáza), tedy: velký důraz na osobní zbožnost, biblicismus (pietismus a puritanismus), akt obrácení, laický a veřejný charakter (evangelikální hnutí), důraz na svobodné rozhodnutí a usilování o dokonalý život (metodismus a pietismus) a sociální angažovanost (hnutí svatosti).

Druhá část práce představí církev Oázu a ukáže, že ačkoli o sobě členové sboru na sociálních sítích tvrdí, že jsou buď křesťané, nebo letniční křesťané, tento sbor (obdobně jako většina pentekostálních sborů v České republice) vyznává velmi úzce profilovaný styl religiozity, tedy neocharismatickou větev pentekostalismu, nezřídka okořeněnou osobitými/svévolnými inovačními vstupy vedoucího pastora. Bude zde i vysvětlena neocharismatická kosmologie, antropologie a dogmatika a teologie uzdravování a prosperity.

Třetí část si bude všimnout rituálního prostoru církve Oázy, jejích rituálních předmětů, strukturování času, rituálního jazyka a „rituální akce“ (tedy toho, jak se členové při rituálu chovají) tak, jak tyto jevy popsal ve své knize *Beginnings in Ritual Studies* religionista Ronald Grimes.⁴

¹ Více např. Birgit Meyer, „Pentecostalism and Globalization“, in Allan Anderson et al. (eds.), *Studying Global Pentecostalism: Theories and Methods*, Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press, 2010.

² Ľubomír Martin Ondrášek, *Neocharizmatické hnutie na Slovensku: Analýza základných aspektov teológie a praxe Kresťanských spoločností*, Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, s. 11.

³ O náboženské situaci v České republice např. Zdeněk R. Nešpor, *Příliš slábi ve víře: česká ne/religiozita v evropském kontextu*, Praha: Kalich, 2010.

⁴ Kapitola „Part 1: The Ritual Field“. Ronald L. Grimes, *Beginnings in Ritual Studies*, 2nd rev. ed., Columbia: University of South Carolina, 1995.

1. První část

Pro pochopení vzniku pentekostalismu jsem se rozhodla vybrat historickou metodu, ale toto téma se dá nahlížet i z jiných metodologických úhlů. Podle L'ubomíra Ondráška, člena vědecké společnosti Society for Pentecostal Studies,⁵ existují minimálně další tři teorie vzniku pentekostalismu, které letmo shrnou následující řádky.

První teorie vzniku, tzv. multikulturní „zdůrazňuje přínos rasových a etnických minorit, které toto hnutí od počátku formovaly.“⁶ Druhou, funkcionální teorii formulovala např. historička amerického pentekostalismu Edith Blumhoferová .

Ta počátky popularity pentekostalismu odvozuje od atraktivity pro chudé Američany, neboť tato víra jim ve své náruči dovolila nalézt nové sebepochopení. Sociálně slabé vrstvy obyvatel „našly v pentekostálních sborech společenskou pozici a důstojnost jako zprostředkovatelé Boží zvěsti v posledních dnech lidstva.“⁷

Třetí teorie mapující vznik pentekostalismu pochází z řad samotných věřících, kteří chápou „počátek svého hnutí ve smyslu eschatologického vylití Ducha Svatého, které bylo naplněním biblického prorockého zaslíbení (Joel, 2, 28 – 32; cf. Sk 2,17 – 21) a označují tuto podle nich zázračnou událost jako ‘Boží práci’ nebo ‘Boží navštívení’.“⁸

1. 1. Poznámka k terminologii

Jelikož v české odborné veřejnosti nadále přetrvávají nejasnosti okolo používání a významu slov evangelický a evangelikální resp. evangelík a evangelikál, budu používat dále takové rozlišení, které ve svém článku vysvětluje teolog Pavel Hošek.⁹

Slova evangelikalismus a evangelikální podle Pavla Hoška čeština používá proto, aby je sémanticky oddělila od slov evangelijní a evangelický, byť úplně původně znamenala totéž.¹⁰ Dnes slovo evangelijní v češtině znamená „mající kvalitu evangelia“ a slovo evangelický se používá ve významu „protestantský“. Jako evangelikalismus se označuje směr probuzeneckých hnutí v protestantismu zdůrazňující studium Bible, roli obrácení a náboženský aktivismus.¹¹

1. 2. Puritanismus a pietismus

Pentekostalismus je součástí evangelikalismu a ten má své kořeny v pietismu a puritanismu. Obě dvě hnutí toužila po prohloubení reformace. Puritanismus vznikl v průběhu 16. století v prostředí anglikánské církve, pietismus v druhé polovině 17. století jako reakce na příliš formalizovanou a ustrnulou luterskou církev.¹²

⁵ Stránky společnosti dostupné z <http://www.sps-usa.org/>.

⁶ L'ubomír Ondrášek: *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, s. 19.

⁷ V originále: „People deprived of worldly status found in Pentecostal missions position and dignity as mediators of God's end-times message.“ Edith L. Blumhofer, *Restoring the Faith: The Assemblies of God, Pentecostalism, and American Culture*, Illinois: University of Illinois Press, 1993, s. 89.

⁸ L'ubomír Ondrášek: *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, s. 18.

⁹ Pavel Hošek, „Kdo jsou evangelikálové“, *Dingir* (2006): 50 – 51.

¹⁰ *Ibid.*, s. 50.

¹¹ Často se však stává, že anglické slovo „evangelical“ bývá překládáno jako „evangelický“. Jenže tato slova označují jinou skupinu věřících, protože v anglicky mluvících zemích se v důsledcích dějinného vývoje začalo používat slovo evangelical pro označení užší skupiny než v češtině. Slovem „evangelicals“ jsou označováni evangelikálové, nikoli evangelíci (protestanti). Evangelíci se v angličtině nazývají „mainline protestants“.

¹² Pietismus nese název podle díla svého duchovního otce teologa P. J. Spenera *Pia desideria* (Zbožné touhy).

Vzhledem ke své neústupnosti, radikálnosti a horlivosti začali být puritáni pronásledováni anglikánskou církví a počátkem 17. století museli Anglii nadobro opustit. Svou novou vlast našli v Americe, kde položili základy tradiční americké spiritualit.¹³

Ačkoli pietismus ani puritanismus se přímo do evangelikální tradice řadit nedá, vyrůstá evangelikalismus na jejich duchovním základě. Z těchto dvou náboženských proudů čerpá své typické rysy, tedy: *osobní rozhodnutí k přijetí Ježíše Krista a upřímnou oddanost jeho postavě*, dále např. *zaměřenost na odvrácení od hříchu a pokání, biblicismus, osobní zodpovědnost za žití podle Bible a snahu žít zbožný život*.¹⁴

Evangelikalismus za více než dvě staletí tato témata různě transformoval, některá hnutí v rámci evangelikalismu určité charakteristické rysy přidala (např. dary Ducha Svatého, sociální angažovanost), ale od tohoto základu se žádný z „proudů života“¹⁵ nevzdálil.

Všechny pozdější evangelikální směry se s puritanismem a pietismem shodují i v motivaci pro svůj vznik. Tím je vždy pocit nedostatečné zbožnosti stávajících církví a snaha o očištění a prohloubení víry.

1. 3. Probuzenecké (evangelikální) hnutí

Počátky evangelikální tradice se kladou do 30. let 18. století. Tato doba je popisována jako doba určitého ochabnutí náboženského zápalu a doba osvícenství. V Anglii průmyslová revoluce zrodila novou sociální vrstvu – dělnictvo – vytrženou ze svých farních kořenů, ale přes svou odcírkevněnost se stále silným křesťanským povědomím.

Právě k nim promlouvala první vlna emotivních evangelizačních kázání, snažící se probudit pomocí obrácení pravou protestantskou zbožnost. Zřetelným mezníkem se stalo první kázání pod širým nebem v Bristolu, vedené ordinovaným anglikánským duchovním Georgem Whitefieldem.

Největší senzací na těchto setkáních bylo tzv. „vylití Boží milosti“, zážitek silného obrácení po intenzivních modlitbách za probuzení. Toto probuzení dávalo věřícím pocit důstojnosti a osmyslupnění života. Takto probuzený křesťan již nepotřeboval být bohatý nebo vzdělaný, stal se Božím dítětem a svým obrácením mohl být spasený.

Probuzenecký proud s sebou přinesl nový prvek silné deklifikace, neboť kázání pod širým nebem se později běžně účastnili „laičtí kazatelé, kteří nebyli schváleni vedením církve.“¹⁶ Tento rovnostářský a laický charakter je rovněž typický pro všechna pozdější hnutí.

Tradiční tichá osobní zbožnost se stala v probuzeneckém hnutí zbožností hlasitě proklamovanou a boží ujištění o spasení, které se podle puritánů mohlo dostat jen těm nejzbožnějším ve formě boží milosti, bylo bráno jako „normální znamení opravdového obrácení“.¹⁷ Teolog Peter Hocken se domnívá, že tato jistota – pokud se obrátím, budu spasen – dala evangelikálům jejich typickou činnost (misijní i sociální) a až „agresivní sebejistotu.“¹⁸

Tato nová forma spirituality se záhy dostala i do Severní Ameriky, kde prakticky obnovila tamější náboženský život. Toto americké náboženské probuzení vstoupilo do dějin pod názvem První velké probuzení – First Great Awakening (1731 – 1755). Tyto „Velká probuzení“

¹³Tito puritáni se nazývali Otcové poutníci (*Pilgrim Fathers*). Více o americké náboženské tradici Miloš Mrázek, „Americký svatý experiment“, *Dingir* (2006): 44.

¹⁴Zdeněk Vojtíšek, „Od táborů k hnutí víry“, *Dingir* (2008): 50.

¹⁵Teolog Petr Hocken nazývá obrodné proudy protestantské spiritualit „proudy života“. Jsou podle něj čtyři: evangelikální, hnutí svatosti, letniční a charismatický. Více viz Peter Hocken, *Strategie ducha?: Výzva obnovných proudů pro tradiční církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 79.

¹⁶Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 27.

¹⁷Ibid., s. 29.

¹⁸Tento motiv sebejistoty se výrazně promítl i do církve Oázy. Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 28.

zažila Severní Amerika celkem tři – druhou vlnu duchovní obrody zvedli metodisté a třetí hnutí svatosti.

1. 4. Metodismus

Významným plodem probuzenectví se stal metodismus, jehož duchovními otci jsou John Wesley a bratři Charles a Georg Whitefieldovi. Ti se snažili vklínit prvky evangelikální zbožnosti do anglikánské církve, což však vyvolalo jen pronásledování jejich následovníků a vytvoření metodistické církve.¹⁹

Metodistická společnost navázala již od 60. let 18. století v Severní Americe na První velké probuzení. Američtí metodisté začali zastávat arminiánský pohled na člověka, který oproti kalvinistické představě absolutní Boží nadvlády nad člověkem upřednostňoval důraz na lidskou svobodu rozhodnutí.²⁰ Toto optimistické učení zasáhlo poprvé i široké masy chudých a ngramotných obyvatel. Podle Petera Hockena se jedná o první okamžik v dějinách „kdy si otroci se svým africkým dědictvím uvědomili skutečnou spřízněnost s „náboženstvím bílého muže“.“²¹

Oba dva rysy jsou dodnes v pentekostalismu velmi silné. Pentekostalisté si velmi potrpí na různé masové akce, ať už se jedná o stadiónové evangelizace či existenci megasborů.²² I práce s chudými obyvateli a lidmi na kraji společnosti je pro pentekostalismus typická.

Také forma kázání se v této době začala měnit do podoby, jak ji z pentekostalismu známe dnes. Bývalý právník Charles Finney byl první, kdo začal propagovat nový ráz evangelikálních aktivit: setkání, kterým se začalo říkat „probuzení“ – *revivals*,²³ umocnil hudbou, svědectvím konvertitů a společnými modlitbami za probuzení.²⁴

I díky těmto změnám měla vlna náboženské obnovy, která vstoupila do dějin jako Druhé velké probuzení (1790 – 1840), mnohem dramatičtější průběh a zasáhla i městské obyvatelstvo.²⁵ Touto úspěšnou misí se ovšem metodisté v Severní Americe etablovali a stali se tradiční církví, u které prvotní náboženský zápal postupně vyhasl. Na tuto ztrátu téměř okamžitě reagovalo Hnutí svatosti (*The Holiness Movement*), které se stalo významnou částí tzv. Třetího velkého probuzení (1850 – 1900).²⁶

1. 5. Hnutí svatosti (posvěcení)

Během Americké občanské války (1861 – 1865) bylo zrušeno otroctví. Starost o propuštěné otroky a nemajetné se stala jedním z ústředních bodů tohoto hnutí, ze kterého vznikla např. dodnes známá Armáda spásy. (Neboť „pokorná, ušlechtilá a trpělivá láska k Bohu a k bližnímu, která ovládá naše slova i skutky, je kritériem dokonalého křesťanství“.)²⁷

¹⁹ Ti později založili samostatnou metodistickou církev (církve). Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 29.

²⁰ „Tato nauka nizozemského teologa Jacoba Arminia (156 – 1609) byla odmítnuta již na kalvínském synodu v Dodrech (1618 – 1619), ale v kalvinistickém povědomí se uchovala.“ Zdeněk Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 71.

²¹ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 30.

²² Megasbory jsou sbory čítající tisíce věřících. Obvyklý počet věřících ve sboru jsou desítky, maximálně stovky.

²³ Setkání se nazývala *revivals* podle Finneyho knihy *Lectures on Revival of Religion* – „Přednášky o náboženském probuzení“.

²⁴ Dalším významným evangelizátorem byl např. i Dwight L. Moody. Více Zdeněk Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 61.

²⁵ V šle Druhého velkého probuzení stáli metodističtí kazatelé, jejichž působení zasáhlo celou Severní Ameriku. Zatímco v roce 1775 se jejich počet odhadoval na 2,5 %, v roce 1850 již představovali 34,2 % věřících. Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 28.

²⁶ Zdeněk Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 66.

²⁷ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 35.

Aspekt sociální angažovanosti v pentekostalismu přetrval dodnes. Za všechny se dá zmínit např. pentekostální organizace Teen Challenge, pomáhající (mladým) lidem z pasti drog, závislostí a jiných složitých životních situací.²⁸

Právě z Hnutí svatosti se na počátku 20. století zrodil svébytný proud pentekostálního křesťanství.

1. 6. Pentekostalismus

Pentekostalismus je souhrnný název pro jeho tři historické fáze, kterými pentekostalismus (dosud) prošel. Jeho učení se od sebe místy velmi liší, ale důrazy zůstávají podobné: emotivní kázání vedoucí k obrácení, zkušenosti křtu v Duchu svatém po obrácení, duchovní dary, „plné hlasové a tělesné vyjádření přítomnosti a moci Ducha při uctívání a službě“, radostná a silně prožívaná zbožnost, silný a osobní vztah k osobě Ježíše Krista, puzení k misii, charitě i evangelizaci a „nedůvěra k rozumovému zkoumání“.²⁹

1. 6. 1. Pentekostální (letniční) hnutí

Charakteristickým rysem prvních pentekostalistů bylo silné mileniální očekávání. Religionista Zdeněk Vojtíšek se domnívá, že jde dokonce o vůbec poslední velké euro-americké mileniální hnutí v dějinách.³⁰ Pentekostalisté očekávali příchod druhých Letnic – řecky *pentekosté*, které měly být předznamenány sesláním darů Ducha svatého.

Probuzení křesťané toužili po [...] osobní svatosti a „síle k službě“; obhájci uzdravení očekávali další „dary Ducha“, mnoho jich toužilo po „vyšším“ nebo „hlubším“ životě intenzivnější spirituality, než pozorovali okolo sebe..³¹

Jako dar Ducha bylo rozpoznáno mluvení v tzv. andělských (= neexistujících) jazycích, které jako první zažila žákyně kazatele Charlese Foxe Parhama v roce 1901.³² Zpráva o mluvení v jazycích se dostala i k potulnému afroamerickému kazateli Williamu Seymourovi,³³ pod jehož vedením vznikl v roce 1906 v Azusa Street v Los Angeles první pentekostální sbor. Po tři roky fungoval jako „epicentrum pentekostálního probuzení“,³⁴ chrlící nadšené misionáře do všech koutů světa. Tak se dostal pentekostalismus záhy i do Evropy, ačkoli lze tvrdit, že v porovnání se zbytkem světa, byla evropská misie neúspěšná.³⁵

Pentekostalisté dodnes vnímají glosolálii³⁶ jako důkaz vylití Ducha svatého na jejich osobu a tuto událost nazývají „křest Duchem svatým“. Opírají se přitom o výrok ze Skutků

²⁸ Internetové stránky organizace Teen challenge: <http://www.teenchallenge.cz/>.

²⁹ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 45.

³⁰ Zdeněk Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 66.

³¹ V originále: 'Restorationists longed for [...] personal holiness and „power for service“; advocates of healing awaited other „gifts of the Spirit“; many coveted a „higher“ or „deeper“ life of more intense spirituality than they observed around them.' Edith L. Blumhofer, *Restoring the Faith: The Assemblies of God, Pentecostalism, and American Culture*, Illinois: University of Illinois, 1993, s. 24 – 25.

³² Stalo se tak v roce 1901 v biblické škole *Bethel Bible School* v Topece ve státě Kansas. Tato škola patřila do Hnutí posvěcení.

³³ William Seymour žil v letech 1870–1922.

³⁴ L'ubomír Ondrášek: *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, s. 16.

³⁵ Výzkum z roku 2000 vyjmenovává evropské země, kde byl počet pentekostálních křesťanů vyšší než 2 %: Portugalsko, Švédsko, Finsko, Norsko, Island, Velká Británie, Rusko, Bělorusko, Ukrajina, Rumunsko. Allan Anderson, „Spreading Fires: The globalization of Pentecostalism in the Twentieth Century“, *International Bulletin of Missionary Research* (2007): s. 9.

³⁶ Odborný název pro mluvení v andělských jazycích. Narozdíl od xenoglosie, tedy mluvení v (pro mluvčího) cizím, ale existujícím jazyce, je glosolálie mluvení v jazyce, který neexistuje.

apoštolů: „Všichni byli naplněni Duchem svatým a začali mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat.“³⁷

1. 6. 2. Charismatické hnutí

Reakce tradičních církví na nově vzniklé pentekostální hnutí byly vesměs záporné. „Evangelikálové obecně odmítli letniční s tím, že jsou nebezpečně subjektivní, že povyšují prožitek nad nauku a dávají prostor mnoha různým výstřelkům.“³⁸ Pentekostalisté byli nařčeni ze „zvířecích projevů“, „démonské posedlosti“ a spiritismu a byli systematicky ostrakizováni a vylučováni ze svých mateřských církví.³⁹ Proto byla již v roce 1915 založena dodnes nejvýznamnější nezávislá pentekostální instituce Shromáždění Boží (Assemblies of God).⁴⁰

Kvůli tomuto cejchu se druhá vlna pentekostální zbožnosti úmyslně nazvala charismatická. V roce 1960 episkopální kněz Dennis Bennet poprvé veřejně uznal, že prožil křest v Duchu Svatém.⁴¹ Krátce po Druhém vatikánském koncilu, v roce 1967, učinilo letniční zkušenosť i několik studentů laické university v Pittsburghu.⁴² Tak byla semínka pentekostální zbožnosti zasetá i na půdě tradičního arcinepřítele – katolické církve.

Zakořeněním v tradičních církvích se dostalo pentekostalismu zpětné uznání. Respekt budil i úžasný misijní úspěch, neboť pentekostalisté si získali své přívržence po celém světě: v Číně, Koreji, Indii, Africe i Latinské Americe.

Charismatické hnutí sice „nikdy nemělo tu explozivní sílu a misijní náboj, který pocházel z Azusa Street“,⁴³ ale na druhou stranu konečně oslovilo vzdělanější věřící a dokázalo smířit pentekostální motivy s církevní tradicí. Skupiny charismatických křesťanů – na rozdíl od pentekostálních sborů – většinou uvnitř svých církví zůstaly.⁴⁴

1. 6. 3. Hnutí víry (neocharismatické hnutí)

Poslední obrodnou vlnou pentekostalismu je Hnutí víry neboli hnutí neocharismatické, které se zrodilo v 80. letech jako reakce na ochabování pentekostálního zápalu. Toto hnutí tvoří tisíce nezávislých církví⁴⁵ a vysloužilo si řadu odmítnutí ze strany teologů i letničních křesťanů, např. Assemblies of God.

Evangelikální teolog působící v Institutu pro náboženský výzkum Robert M. Bowman⁴⁶ se ve své knize vypořádal s Hnutím víry předložením deseti „nepopíratelných plodů zla“ tohoto hnutí, mezi něž patří: egocentrická spiritualita, přijímání falešných proroctví, svědectví o lidech, kteří zemřeli kvůli chybnému učení Hnutí víry a poškozování dobrého jména ostatním církvím.⁴⁷

Neocharismatické hnutí je kritizováno především kvůli učení svých zakladatelů: Eseka Williama Kenyone a Kennetha Erwina Hagina,⁴⁸ kteří vyučovali o tělesné, duševní i materiální prosperitě, *nárokovatelné* pro každého věřícího pouhým faktem jeho víry.

³⁷ Sk 2, 4. V celém textu používá citace z Bible: překlad pro 21. století.

³⁸ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 50.

³⁹ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 52. nebo Rudolf Bubik, *Historie letničního hnutí II.: Co jsem slyšel*, Albrechtice: Křesťanský život, 2005.

⁴⁰ Zdeněk Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 67.

⁴¹ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 55.

⁴² Stránky katolické charismatické obnovy: <http://www.cho.cz/Charismatica-obnova>.

⁴³ L'ubomír Ondrášek, *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, s. 16.

⁴⁴ Bylo by nespravedlivé nepoznamenat, že pentekostalisté se původně od svých sborů oddělovat příliš nechtěli, ale kvůli sporům o pentekostální spontánnost projevu zkrátka museli.

⁴⁵ L'ubomír Ondrášek, *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, s. 16.

⁴⁶ Institute for Religious Research. <http://irr.org/>.

⁴⁷ L'ubomír Ondrášek, *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, s. 34.

⁴⁸ Nejznámější český neocharismatický pastor Miloš Kozohorský studoval v Haginově Biblickém studijním centru Rhema, které je vlajkovou lodí Hnutí víry.

1. 7. Pentekostalismus v České republice

Pentekostalismus v České republice je nejvíce ovlivněn touto poslední formou zbožnosti – tedy neocharismatickou. První pentekostální sbory sice byly zakládány již začátkem 20. století, ale pozdější historický vývoj jejich rozvíjení nepřál.

Prvními probuzeneckými duchovními, kteří stáli u zrodu české pentekostální zbožnosti, byli němečtí kazatelé Jonathan Paul, Edel a Urban.⁴⁹ První budoucí pentekostální skupinky se vytvořily v Praze a na nynějším česko-polském pohraničí – ve slezském Těšínku.

Slezská skupina vedena bratry Kajfoszovými, Pavlem Wojnarem a Janem Bubikem⁵⁰ se od roku 1904 úspěšně rozrůstala a pořádala laická modlitební shromáždění. V roce 1910 založili česko-polský Związek stawczego chrześcijanstwa/ Spolek rozhodných křesťanů.⁵¹

Druhým ohniskem pentekostální zbožnosti byla pražská skupina vedená bratry Sokolovými.⁵² Jenže jejich mateřská Svobodná reformovaná církev těžce nesla, že v jejich řadách zakořenilo tzv. „jazykové hnutí“.⁵³ Averzive vyústila v roce 1908 odchodem pentekostálních křesťanů, kteří ještě ten rok založili „Záchraný spolek Tábor“.⁵⁴

Ani v kontinentální Evropě nebyl pentekostalismus dobře přijat. Nahromaděný odpor vyvrcholil dokumentem, tzv. „Berlínskou deklarací“,⁵⁵ který letniční zbožnost tvrdě odsoudil jako démonickou a zcestnou.⁵⁶

Další rozvoj letničních křesťanů byl utnut s vypuknutím Druhé světové války. Všechny církevní spolky byly okupační německou vládou zakázány a někteří významní členové dokonce deportováni do koncentračních táborů.⁵⁷

V roce 1947 se sice odehrála první československá letniční konference, ale velmi záhy po únorovém komunistickém převratu (1948) byla veškerá náboženská aktivita mimo státem registrované církve zakázána, a proto Rozhodní křesťané i Záchraný spolek Tábor museli urychleně uzavřít kompromis s oficiálně registrovanou Církví Bratrskou a pokusit se v ní zneviditelnit.⁵⁸

Během let 1948 – 1989 se různé letničně laděné skupiny snažily o osamostatnění a uznání stran komunistického režimu, bohužel bezvýsledně.⁵⁹ V roce 1968 získali letniční křesťané prozatímní povolení své činnosti, které bylo ovšem v roce 1973 zrušeno.

O tři roky později byla tajně založena Apoštolská církev Česká republika,⁶⁰ ale plného uznání se jí dostalo až v lednu 1989, kdy byla oficiálně zaregistrována jako samostatná náboženské organizace. Tato skutečnost je zářející, protože Apoštolská církev na Slovensku byla uznána již v roce 1956.⁶¹

⁴⁹ Rudolf Bubik, *Historie letničního hnutí*, s. 16.

⁵⁰ Syn Jana Bubika, Rudolf Bubik, byl prvním biskupem Apoštolské církve.

⁵¹ David Kafka, *Vývoj letničního hnutí v Praze a Těšínku*, s. 46.

⁵² *Ibid.*, s. 51.

⁵³ Tak se také pentekostálním křesťanům říkalo.

⁵⁴ David Kafka, *Vývoj letničního hnutí v Praze a Těšínku*, s. 52.

⁵⁵ V originále Berliner Erklärung. Celý dokument je uveřejněn např. na stránkách <http://treplov.jimdo.com/dokumente/kirchengeschichtliche-dokumente/berliner-erklaerung-1909/>.

⁵⁶ Více viz Rudolf Bubik, *Historie letničního hnutí*, s. 49.

⁵⁷ Rudolf Bubik, *Historie letničního hnutí*, s. 170.

⁵⁸ Jednota česko-bratrská si v roce 1951 změnila jméno na Církev Bratrská, protože Spolek rozhodných křesťanů tvořili převážně věřící polské národnosti.

⁵⁹ První žádost přišla na Ministerstvo kultury již v roce 1963, ale namísto uznání se pentekostalisté dočkali pronásledování. „Při letniční konferenci v roce 1964 bylo zatčeno 38 účastníků, z toho 8 uvězněno a 30 vyslycháno.“ David Kafka, *Vývoj letničního hnutí v Praze a Těšínku*, s. 68.

⁶⁰ Její zakládající člen byl i její první biskup, Rudolf Bubik, který byl kvůli své angažovanosti v Apoštolské církvi v roce 1982 dokonce vězněn. David Kafka, *Vývoj letničního hnutí v Praze a Těšínku*, s. 69.

⁶¹ *Ibid.*, s. 69.

Svobodný a na české poměry vydatný rozpuk pentekostální spirituality byl umožněn až s pádem komunistického režimu. Vzniklo mnoho pentekostálních sborů, např.: Církev Křesťanská společenství,⁶² Služba Smíření a Dobrá zpráva.⁶³

Současné letniční spolky publikují časopisy (např. *Život v Kristu*), nově přeložily *Nový Zákon* (vydává se pod názvem *Nová smlouva*), poskytují charitativní pomoc a odbornou teologickou výuku ve Vyšší odborné škole misijní a teologické.⁶⁴

V devadesátých letech, kdy byla Česká republika nejvíce ovlivněna pentekostální zbožností, však ve světě již převládala misijní zápal necharismatické vlny, a tak Česká republika, bez dostatečně silného „tradičního“ pentekostalismu, nadšeně přijímala převážně prvky necharismatické. „Snad prvním byl australský misionář STEVE RYDER, díky němuž již roku 1990 pronikla masová uzdravovací shromáždění na stadionech a ve sportovních halách do povědomí veřejnosti.“⁶⁵

Počet necharismatických skupin je i v České republice poměrně značný. Snad ani není důležité je všechny vyjmenovat,⁶⁶ ale obecně se dá říci, že většina českého letničního náboženského prostoru byla myšlenkami Hnutí víry inspirována. To možná zcela neplatí pro již etablovanou Apoštolskou církev, ale i v jejích řadách jsem se setkala s věřícími inklinujícími k necharismatické zbožnosti.

⁶² Církev Křesťanská společenství vytvořily v roce 2002 do té doby nezávislé sbory Křesťanských skupin. První Křesťanská skupina, tzv. „Křesťanská skupina Maniny“, byla velkým popularizátorem letniční zbožnosti. Aleš Franc, *Stručný přehled historie letničního a charismatického hnutí*, [online], [cit. 27.7.2014], dostupné na www.apologet.cz, <http://www.apologet.cz/?q=articles/category/19-cirkevni-historie/id/53-strucny-prehled-historie-letnicniho-a-charismatickeho-hnuti>.

⁶³ Podrobný seznam pentekostálních skupin obsahuje např. Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 105 – 108.

⁶⁴ David Kafka, *Vývoj letničního hnutí v Praze a Těšínku*, s. 80.

⁶⁵ Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 120.

⁶⁶ Podrobný seznam necharismatických skupin obsahuje např. Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 119 – 121.

2. Druhá část

Shrnutím historie pentekostálního hnutí se tato práce překlenula do své druhé části, která se pokusí zachytit základní dogmatiku pentekostálních, respektive neocharismatických sborů. Za příklad jsem si vybrala pražskou pobočku náboženské organizace *Holy Ghost End Time Ministries Int.*, která se nazývá „církev Oáza“.⁶⁷

2. 1. Církev Oáza

Církev Oáza – do důsledku vzato – vlastně žádnou církví není, neboť je registrována jako občanské sdružení.⁶⁸ Nicméně pro mou práci není důležitý ani její právní status, ani teologická polemika, proto mi bude stačit, že její členové se jako církev rozhodně chápou a chovají. Obdobně v tomto kontextu nemá pro mě smysl řešit otázku, zda členové Oázy jsou ještě křesťané, neboť sami sebe za křesťany považují.⁶⁹

Organizaci *Holy Ghost End Time Ministries Int.* založil v severočeských Lounech v roce 1993 její současný prezident a starší pastor – Nigerijec Festus Nshoha.⁷⁰ Po roztržce ve vedení sboru se pastor Nshoha přestěhoval do Prahy, odkud spravuje i ostatní pobočky, které vznikly na různých městech České republiky, a to v Lounech, Třebíči, Teplicích, Mostě a Žďáru nad Sázavou.⁷¹

Svoje předchozí tvrzení, že církev Oáza je neocharismatickým sborem, opírám o charakteristiku neocharismatického sboru podle L'ubomíra Ondráška, který navrhl tato kritéria:

1. „Boží generálové“ – Tyto osoby, povětšinou charismatičtí vůdcové, chápou sami sebe jako „nástroj, který si vyvolil Bůh, aby vedli Boží lid v poznávání a konání Boží vůle.“⁷² Mezi tyto vůdce neocharismatických hnutí lze řadit např. Kennetha E. Hagina, Dereka Prince, na Slovensku např. Jaroslava Kříže a v České republice Miloše Kozohorskho či Festuse Nshohu.

2. „Boží privilegium“ – Neocharismatičtí křesťané věří ve svou výlučnost. Tím, že „stojí na Božím slově“ (= žijí v souladu s Božím slovem), jsou „Božími dětmi“, mohou zacházet s nemocemi a jednat s ostatními lidmi z pozice autority. Autorita znamená moc „svazovat nemoci“ a moc oslovovat nevěřící a ukazovat jim jejich správnou duchovní cestu.

Tuto autoritu sice oficiálně mají všichni praví křesťané stejnou, ale ze závěrů pozorování z Oázy vyplývá, že jen směrem ven – k nevěřícím, protože v rámci církve Oázy lze pozorovat i jakousi diferenciaci „boží autority“ uvnitř skupiny (Pastor má větší autoritu než řadový člen...).

4. „Boží principy“ – Zde si L'ubomír Ondrášek všímá způsobu, jakým jsou neocharismatici nabádáni hovořit a myslet. Neocharismatici se učí něčemu, co psychologie klasifikuje jako „magické myšlení“, tedy tomu, že představy, myšlenky i vyslovená slova mají moc formulovat realitu.

⁶⁷ Internetové stránky sboru: <http://www.holyghost.cz/>.

⁶⁸ Podrobnější informace o právním statutu Oázy viz <http://rejstrik.penize.cz/ares/60457848-holy-ghost-end-time-ministries-international>.

⁶⁹ Někteří badatelé zastávají názor, že neocharismatici ve skutečnosti už křesťany nejsou. Více např. Zdeněk Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 68.

⁷⁰ Budu se držet toho skloňování, které používají členové Oázy – tedy: Festus, bez Festuse, k Festusovi (nikoli Festovi).

⁷¹ Podrobnější informace o jednotlivých sborech jsou na webu církve Oázy dostupné na [www.holyghost.cz](http://www.holyghost.cz/Cirkve.html), <http://www.holyghost.cz/Cirkve.html>.

⁷² L'ubomír Ondrášek: *Neocharismatické hnutie na Slovensku*, s. 35.

Přestaň mluvit negativně – *mluv POZITIVNĚ. Mluv o dobrých věcech, očekávej dobro a zdar. Sej dobro – sklidiš dobro. Když budeš sít pochybnost, sklidiš pochybnost. Když řekneš: moje děti jsou dobré – polepší se. Když řekneš, jsou zlé – budou horší. [...] Život je v moci jazyka – děti se polepší, zažiješ to. [důraz autorův]*⁷³

5. „Boží poselství“ – Poselství, které hlásají neocharismatici, se nazývá teologií prosperity a uzdravování a bude mu podrobněji věnována samostatná kapitola. Ve zkratce učí své následovníky, že existence všech nemocí a problémů je pro věřícího nepřijatelná, že věřící mají sílu se ze všech starostí vymanit tím, že jim poručí odejít, protože každý křesťan má podle Bible *nárok* na úplné zdraví a spokojený život. Opírají svá tvrzení např. o Janovo evangelium: „[J]á jsem přišel, aby měly život – život v plnosti.“⁷⁴

Božím poselstvím se také myslí povinnost každého neocharismatika vyprávět příběh konverze a zázraků, které zažil či slyšel.

6. „Boží protivníci“ – Neocharismatici sami sebe chápou jako „boží bojovníky“, povoláné k boji s ďáblem a démony, jejichž působení ovládá chování většiny lidí a způsobuje nemoci a bídu.

Neocharismatici velkou část svého snažení vkládají do uchránění svého pomyslného kruhu Boží ochrany, ve kterém jsou v bezpečí, a jeho rozšiřování do všech aspektů svého života. Každá nechráněná oblast, kterou Bůh neposvětil (např. nesezdaný partnerský život) se může stát – a pravděpodobně co nejdříve stane – cílem nájezdu démonických sil. Proto má každé neocharismatické společenství propracovanou démonologii.

Proti démonům neocharismatici ustavičně bojují, vyhlašují jim válku, šlapou po nich. Toto konání opírají např. o Lukášovo evangelium: „Hle, uděluji vám moc [= autoritu] šlapat po hadech a štírech i po veškeré síle nepřítele [= Satana] a vůbec nic vám neublíží.“⁷⁵

7. „Boží moc“ – Neocharismatici stejně jako pentekostální křesťané věří v působení Ducha svatého v jejich životech. Jeho nejdůležitějšími projevy jsou „křest v duchu svatém“ (glosolálie) a „naplnění Duchem svatým“.⁷⁶ Věřící, který je „naplněn Duchem svatým“ neboli „pomazaný“, je naplněn novým náboženským entuziasmem. Může pak třeba na shromáždění prorokovat, mnohem spíše mu ale toto naplnění dá novou sílu k tomu, aby „přebral hodnoty Božího království“,⁷⁷ tedy žil podle neocharismatického učení.

Církev Oáza splňuje všechny tyto body, jak se pokusí dokázat další část této práce. Následující kapitoly se však záměrně odklánějí od Ondráškovy osnovy, protože jednotlivé charakteristické body budou různě rozvíjeny a propojovány. Přesto bude užitečné mít těchto sedm determinant při dalším čtení na paměti.

Prameny k následujícímu textu budou nadále písemné povahy, mezi nimi se ale již vyskytnou závěry z pozorování v hnutí Oáza. Bohužel však doba, kterou jsem mohla strávit osobně mezi členy Oázy, byla příliš krátká na to, abych se dostala za oficiální rétoriku a tak např. viděla nějaké trhliny; příkazy, které se v praktickém životě nedodržují, způsob řešení nejasných případů etc.

⁷³ L'ubomír Ondrášek: *Neocharismatické hnutie na Slovensku*, s. 18. Citace Gabriela Minárika. Gabriel Minárik, *Tajomstvo Moci Slova*, 2008. [online]. [cit. 12. 10. 2010]. Tento internetový článek je bohužel již nedostupný.

⁷⁴ J 10, 10.

⁷⁵ Lk 10, 19.

⁷⁶ L'ubomír Ondrášek, *Neocharismatické hnutie na Slovensku*, s. 93 – 94.

⁷⁷ *Ibid.*, s. 94.

Proto je dobré mít na zřeteli, že jde především o zachycení oficiální linie výkladu a učení a některé praktické dopady, které toto učení každý, kdo s neocharismatiky přijde do kontaktu, pravděpodobně sám zažije.

2. 2. Člověk

Pro pochopení neocharismatické kosmologie – v tomto kontextu je myšlena šířeji jako učení o světě a jeho zákonitostech všeobecně – je zapotřebí znát neocharismatickou antropologii, neboť jsou spolu pevně spjaty. Člověk je v neocharismatickém (a pouze neocharismatickém) pojetí vždy důsledně chápán trojsložkově: každý člověk se skládá z ducha, duše a těla.

Chápání těla je podobné tradičnímu křesťanskému pojetí: je to souhrn všeho fyzického, nehodno přílišné pozornosti, spíše chápáno jako potenciální nástroj hříchu. Mnohem zajímavější (a na první pohled zvláštní) je zdánlivá duplicita „nehmotné“ části člověka. Přesto se právě od této distinkce odvíjí mnohé.

Zatímco duše je jakýsi soubor našich vědomých i nevědomých psychických operací, jako je myšlení, emoce či pocity; duch je cosi, co je naší podstatou. Jak říkal pastor Festus na jednom evangelizačním shromáždění: „Ty nejsi tělo, ty jsi duch.“⁷⁸

Záměrně stranou je ponechána otázka, nakolik se tento duch, který jako jediný má přístup k Bohu, s Bohem ztotožňuje. Důležité je, že tento duch (tedy „já“) může mít podle neocharismatiků jen jednoho ze dvou možných rodičů: Satana nebo Boha. Když se člověk stane křesťanem – podstoupí něco, čemu se říká „znovu se narodí“ – jeho znovuzrozený duch se opět spojí s otcem-Bohem a on bude schopen náhle vést svůj život podle Božího plánu k dokonalosti a duchovní hloubce. Tento proces „znovunalezení Božské jiskry“ se nyní pokusím popsat.

2. 3. Jak se stát křesťanem – obrácení

Jak je tedy podle tohoto učení zřejmé, aby se člověk mohl stát křesťanem, tj. aby mohl být spasen a mohl přijímat dary, které pro všechny Bůh zamýšlel, tj. žít život radostný, vítězný a triumfální, musí nejdříve projít vnitřní dvoufázovou změnou, kterou považují za nutnou všichni evangelikálové a kterou nazývají „obrácení“.

Vnitřní konverzí jako takovou musí v podstatě projít každý člověk, který si v dospělosti *zvolí*⁷⁹ nějaké, v tomto případě lhostejno jaké, náboženství. Forma této konverze se ovšem může lišit od vnitřního nazření po silný mystický iniciační zážitek.⁸⁰ Pentekostalisté, na rozdíl od tradičních protestantských denominací, tento životní okamžik schválně vyzvedávají, neustále se k němu vracejí, křičí jej do světa, a tak z něj v podstatě dělají středobod své religiozity.

Obrácení v pentekostalismu znamená vyznat se ze všech hříchů (činit pokání) a přijmout Ježíše Krista do svého života (vyznat Ježíše Krista jako Pána a Spasitele).⁸¹ Pokání je pro počátek nového křesťanského života nejdůležitějším milníkem, protože odplavuje staré hříchy, aby člověk mohl získat novou identitu.

Jednou z hlavních příčin úmrtí v dnešní době je srdeční záchvat. K pokání vede podobný stav. Je to okamžik, kdy tě svědomí sevře do kleští, jako by policista zatkl kriminálního. Stane se to v momentě, kdy tvé svědomí vynese rozsudek nad

⁷⁸ Festus Nshoha, kázání na evangelizaci v Mostě, 12. 4. 2014.

⁷⁹ O konverzi v dnešní době podrobněji např.: Peter Berger, *Vzdálená sláva: hledání víry ve věku lehkověrnosti*, Brno: Barrister, 1993.

⁸⁰ Příklad popisu konverze např.: Jan Amos Komenský, *Labyrint světa a ráj srdce*, Praha: Práh, 2013, s. 202 – 215. [Jazyková úprava T. Makovička.]

⁸¹ Miloš Kozohorský, *Nové stvoření*, Vydavatelství triumfální víry, 2001, s. 11.

tvými záměry, postoji a chováním poté, co slyšíš usvědčující poselství evangelia Ježíše Krista skrze moc Svatého Ducha.⁸²

Neocharismatici se netají tím, že jakýkoli jiný způsob spirituality – i křesťanské – je špatný. „Dokud se neobrátíš, i kdybys byla papež, tvůj otec je Satan“.⁸³ Toto obrácení je, alespoň dle oficiálních tvrzení, naprosto svobodným aktem, odpovědí zatím nevěřícího na hlas evangelia. Pentekostalisté rovněž trvají na tom, že obrácení je akt osobního rozhodnutí, nikoli Boží milost, jak je časté např. u protestantů.

Obrácení je náhlé, nevede k němu žádná příprava, pouze „hlas srdce“. Tato metafora je velmi oblíbená a předem vylučuje jakoukoli rozumovou reflexi. Ta se dokonce pokládá za cosi velmi nežádoucího, neboť rozumové operace a zkušenosti opět třísní právě se očišťující srdce nánosy tohoto světa (očištěné srdce a znovuzrozený duch jsou analogie). Ne nadarmo jsou tradičními ďáblivými agenty, vedle duchovních jiné konfese, intelektuálové.

Je žádoucí „přijmout tuto víru jako malé dítě“⁸⁴ – s naivní důvěřivostí a radostným očekáváním, neboť rozum bude i dlouho po obrácení v moci tohoto světa, tj. v moci Satanově. Otálení s rozhodnutím stát se křesťanem hned teď se nepokládá např. za snahu porozumět doktríně, ale duchovní zbabělost. Nic takového, jako několikaměsíční katolická i protestantská příprava na křest, v pentekostalismu neexistuje.

I moje osobní zkušenost s důrazem na rychlost konverze koresponduje. V Oáze mi bylo od začátku mnohokrát doporučeno, abych se rozhodla srdcem a dala svůj život Ježíši Kristovi hned. „Teď je ten den, teď je ta hodina, kdy se musíš rozhodnout, jestli přijmeš Ježíše do svého srdce.“⁸⁵ Nač také čekat, když se rezignuje na gnozeologii?⁸⁶

Tento důraz na okamžitost, náhlost až unáhlenost takto radikální konverze bez jakékoli přípravy, může působit při „evangelizacích“ (tj. oslovování veřejnosti za účelem obrátit ji) poměrně agresivně, protože v očích členů Oázy je jediná správná životní cesta tato neocharismatická.

Navíc je každé další obrácení chápáno jako vyrvání duše z Ďáblova otroctví a každé pochybování jako Ďáblovo našeptávání, kterým se snaží ukrást si duši zpět. Proto u všech nově oslovených zájemců začnou členové Oázy bojovat bitvu o jejich duše.⁸⁷

2. 3. 1. Milenialismus

S důrazem na takto nekompromisně pojímaný požadavek okamžité konverze je jistě propojena i představa brzkého konce světa. Podle pastora církve Oázy Festuse Nshohy jsme na konci lidského věku, resp. „náš čas je už dávno pryč,“ řečeno fotbalovou metaforou, „žijeme v prodloužení.“⁸⁸

Ačkoli tradiční křesťanské denominace samozřejmě o konci světa podle Bible ví, v současné době se jím nijak více nezabývají. Každá nová probuzenecká vlna se sice k eschatologii vyjádřila, ale také toto téma za čas opustila. Víceméně silné mileniální očekávání tak zůstalo obvyklé jen v pentekostalismu.

⁸² Festus Nshoha, *Pokání*, brožura H. G. E. T. M. I.

⁸³ Festus Nshoha, rozhovor, 18. 4. 2014.

⁸⁴ Jana, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

⁸⁵ Alena, osobní sdělení, 15. 4. 2014.

⁸⁶ O tom, jak je vyřešen rozpor mezi spontánním obrácením a přijetím doktríny pojednává kapitola Spontaneita.

⁸⁷ Např. kázání Festuse Nshohy z 18. 3. 2014 od 17 min dál. Dostupné na: <http://oaza.tv/?page=vp&v=gdaGRk>.

⁸⁸ Festus Nshoha, rozhovor, 18. 4. 2014.

První století po Weaslym, Whitefieldovi a Edwardsovi panoval rozšířený názor, že probuzení se bude rozšiřovat do té míry, až svět bude připraven na tisíciletou Kristovu vládu. Tento poměrně optimistický názor změnil dispenzacionální premilenialismus Johna Nelsona Darbyho.⁸⁹ Toto učení tvrdí, že svět je odsouzen k záhubě. „Církev může pouze [...] usilovat o rozmnožení počtu těch, kdo budou spaseni.“⁹⁰

Před chaosem posledních dní a druhým příchodem Ježíše Krista (premilennialismus) budou spasení křesťané uchráněni, neboť obdrží jakýsi božský pardon – dispenz: budou vzati na nebesa ještě před koncem světa (proto dispenzacionální).

Tato původně probuzenecká představa v USA téměř „zlidověla“ napříč denominacemi. Podle průzkumu z roku 1994 v tuto výjimku pro spasené stále věří nad 40 % Američanů.⁹¹ Myšlenku dispenzacionálního premilenialismu učí i pastor Festus v Oáze. Pravděpodobně si ji přivezl ze své původní pentekostální církve Full Gospel Mission Cameroon. Tuto představu tedy zastávají i členové Oázy a sami sebe chápou jako jakýsi vyvolený lid, který před blížkým koncem světa musí zachránit tolik duší, kolik se dá.

2. 4. Další cesta křesťana – svědčení

Na cestě k novému znovuzrození je třetím krokem v řadě (po činění pokání a přijetí Ježíše) akt veřejné deklarace, které tuto změnu – obrácení – dovršuje. „Musíš to vypovědět alespoň jednomu člověku.“⁹² Teprve po této deklaraci je člověk „nové stvoření“, jak tuto dokončenou proměnu nazývá Miloš Kozohorský, pastor Triumfálního centra víry.

Paul Alexander, teolog z americké pentekostální rodiny, který se od pentekostalismu odvrátil, a nyní k němu má poněkud reflektovanější přístup, ve své knize počítá „svědčení“, tj. vyprávění příběhů (ať už příběhů konverze nebo dalších zázraků), k základním osobitým charakteristikám pentekostalismu, neboť příběhy, které se svou strukturou podobají těm no-vozákonním, pomáhají věřícím „žít v Bibli“.

Autorova osobní mladická zkušenost z evangelizační misie v Mexiku dobře tuto situaci popisuje: „Náš denní přísun příběhů o uzdravení z Bible i z naší vlastní zkušenosti vytvořil atmosféru, ve které jsme se skutečně cítili jako bychom byli pokračováním biblického příběhu; jako bychom *byli* Skutky 29.“ [důraz autorův]⁹³

Příběhy konverze a zázraků jsou nedílnou součástí každého pentekostálního křesťana – nejen, že upevňují vzájemnou víru, ale jsou i mocným nástrojem další evangelizace, která je vzhledem k přesvědčení o brzkém konci světa i v logice spasení nutná.

Členové sboru Oázy velmi rádi svědčí – příběhy své osobní konverze vnímají jako jedno z nejsilnějších svědectví o Kristově moci a potvrzení, že jejich život po obrácení se radikálně změnil k lepšímu (což, nutno uznat, je ve většině případů pravda).

Paul Alexander si rovněž všimá, že příběhy konverze mají podobnou strukturu. V jistém smyslu kopírují příběh prvního velkého konvertity sv. Pavla z Tarsu. Pavel, tehdy známý jakou římský občan Saul, pronásledoval křesťany a přihlížel ukamenování sv. Štěpána. Pak ovšem uviděl „světlo Ježíše“, prozřel a stal se vzorem křesťana.⁹⁴

⁸⁹ John Nelson Darby žil v letech 1800 – 1882.

⁹⁰ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 32.

⁹¹ Daniel Wojcik, *The End of the World As We Know It: Faith, Fatalism, and Apocalypse in America*, New York – London: New York University Press, 1999, s. 156.

⁹² Pavel, osobní sdělení, 6. 4. 2014.

⁹³ V originále: „Our daily intake of healing stories from the Bible and healing stories from our experiences created an atmosphere in which we really did feel like we were a continuation of the biblical story; we were Acts 29.“ Paul Alexander, *Signs and Wonders: Why Pentecostalism Is the World's Fastest Growing Faith*, San Francisco: John Wiley & Sons, 2009, s.87.

⁹⁴ *Ibid.*, s. 90.

Moje zkušenosti s příběhy konverze tento postřeh jen potvrzují: Příběhy jsou vyprávěny jako série špatných a zoufalých lidských rozhodnutí až do momentu osobního kontaktu s Bohem (Ježíšem), po němž následuje radikální obrat a příkladný život.

Svědectví 1: Byl jsem metalista. Chlastal jsem, hulil trávu, chodil do hospody a na metalový koncerty, žil jsem špatný život. Pak ale přišla Jana a díky ní jsem poznal, kdo je to Ježíš. Začal jsem chodit na shromáždění a přijal Krista. Přestal jsem pít, poslouchat metal a nosit ty jejich hadry.⁹⁵

Svědectví 2: Byl jsem gambler a pil jsem. Byl jsem tak na dně, že jsem myslel na sebevraždu. Tak špatný to se mnou tehdy bylo. Pak jsem ale poznal Krista a ze dne na den jsem přestal hrát automaty a pít. [...] Víím, že Ježíš je můj Pán a má pro mě připravený větší úkol.⁹⁶

2. 4. 1. Příběhy zázraků

Známé a často opakované jsou také příběhy zázračného zachránění života při dopravní nehodě, zázračného uzdravení, věšteckých snů a vidiny. Členové Oázy jsou s těmito jevy zvyklí pracovat. Věštby prorokuje nejen pastor Festus na shromáždění, ale věřící si svoje vidění mezi sebou běžně vypráví: „Měla jsem vidění, že za čas nám nebudou stačit lavice[jak moc přibude věřících].“⁹⁷

Je téměř jisté, že ani celý panteon katolických světců, ani Panna Marie Lurdská nedokážou za den učinit tolik zázraků, které se promítají do života pentekostalisty. Každodenní svět členů Oázy je prodchnut zázraky až do zarážejících maličkostí – nic není náhodné, každá pozitivně vnímaná událost v životě je od Boha.⁹⁸ Každé důležité rozhodnutí musí být v souladu s Boží vůlí (resp. tento soulad musí věřící *vnitřně* cítit).

Rozhovor dvou členů Oázy:

(otec se vrátil z auta, šel si pro léky na bolest hlavy)

– Tak už jsem tady.

– a bolí Tě stále hlava?

– Ne. Cestou k autu mě přestala bolet.

– Chvála Bohu. Modlila jsem se za Tebe, aby přestala. Říkala jsem si: „Bože, prosím Tě, ale teď Tvou pomoc potřebuju fakt rychle.“

– Aha, tak to bude ten důvod, proč jsem bloudil a to auto nemohl hned najít.

– Haleluja, Bůh je Bůh zázraků.⁹⁹

Při mém setkávání s členy Oázy jsem podobných rozhovorů vyslechla mnoho. Zarazilo mne až obdivuhodně vypilované ignorování jakéhokoli jiného možného výkladu těchto příběhů – většinou jsem byla zasypána dalšími příběhy – přesně tak, jak svou zkušenost popsal Paul Alexander.

⁹⁵ Michal, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

⁹⁶ Tomáš, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

⁹⁷ Karolína, osobní sdělení, 6. 4. 2014.

⁹⁸ Tento koncept připomíná více židovského požehnání – beracha. Těchto požehnání má zbožný Žid za den prožít tisíc. Více: Carmine Di Sante, *Židovská modlitba: K počátkům křesťanské liturgie*, Praha: Oikúmené, 1995.

⁹⁹ Karolína a Petr, rozhovor, 6. 4. 2014.

2. 5. Poslední etapa – Znovuzrozený křesťan

Zpečetění „nejlepšího rozhodnutí v životě,“¹⁰⁰ tedy rozhodnutí stát se křesťanem, reprezentuje křest ponorem do vody. „Přijmutí Ježíše Krista je jako zasnuby. Křest ve vodě je jako svatba.“¹⁰¹ Křest se provádí, obdobně jako u baptistů, ponořením celého člověka do vody.¹⁰²

Pro ty „co si chtějí svůj křest nejvíc užít,“¹⁰³ pořádá církev Oáza zájezdy k řece Jordán, kde byl Janem Křtitelem pokřtěn i Ježíš Kristus. Teprve po křtu ponorem může člen Oázy přijímat eucharistii. Tradiční křest symbolickým pokropením svěcenou vodou, který uznává drtivá většina křesťanů, pentekostalisté nepřijímají. Rovněž biřmování, které protestanti provádí zároveň s křtem, není v pentekostalismu žádný relevantní náboženský rituál.

Když se člověk křestem znovuzrodí, jeho duchovní život zažije hned tři zásadní proměny: Získá nový, věčný život, vymaní se ze Satanovy nadvlády a získá nad ním moc a touto duchovní proměnou se mu otevrou dveře k dalším darům Ducha svatého, jako je prorokování, glosolálie a správná interpretace Bible.

„Je absolutně jedno, jaká byla tvoje minulost. Nové stvoření totiž nemá žádnou minulost.“ [důraz autorův]¹⁰⁴ „Nové stvoření“ získá kvalitativně odlišný vztah k Bohu. Očekává se, že tento vztah k Bohu bude nesen ve znamení větší a větší spokojenosti, pevnější a hlubší víry.

Pentekostalisté, na rozdíl od tradičních denominací, nepředpokládají, že by jejich víra měla důvod ochabovat. Pastor Festus kázal, že správně vedený křesťanský život je vždy požehnaný život: „Stálý pokrok. Vždycky pokrok.“¹⁰⁵

Nyní, když ses stal novým stvořením, otevírá se ti úplně nová dimenze života. Celé roky jsi žil pod úrovní toho, co pro tebe Bůh připravil. [...] Bůh pro tebe připravil skvělý život a ty můžeš následovat jeho plán od jednoho vítězství k druhému. [...] Teď totiž přichází to, čemu se říká *rust*. [důraz autorův]¹⁰⁶

Cesta k plnohodnotnému členství ve sboru je tedy následovná: vyznání hříchů, přijmutí Ježíše Krista, vyznání této víry, křest ponorem, křest Duchem svatým, tj. glosolálie.¹⁰⁷ Tato cesta není ovšem jednoduchá, neboť členství ve sboru radikálně mění život znovuzrozených křesťanů a hrozí, že tuto přeměnu nově věřící nezvládnou.

Proto je „nové stvoření“ od počátku konfrontováno s tím, že se mu Satan pokusí toto osvobození (tj. přijmutí evangelia) ukrást a poučováno o tom, jak se tomu bránit. Učení o Satanovi je dalším z důležitých učení neocharismatického hnutí, proto mu bude věnována následující kapitola

2. 6. Satan

„Kdo je Satan? Je to škůdce, bude se vás snažit o to, co pro vás má Bůh přichystáno, obrat.“¹⁰⁸ Satan je zmiňován při každém setkání sboru Oáza, je připomínán jako odvěký nepřítel člověka, nad kterým sice nově narozený křesťan má moc, ale který se ho bude stále snažit svádět na scestí.

¹⁰⁰ Kenneth E. Hagin, *Nové narození*, Praha: Logos, 1992, s. 27.

¹⁰¹ Petr, osobní sdělení, 6. 4. 2014.

¹⁰² např. video: <http://www.youtube.com/watch?v=3AkDrTkhZcg>.

¹⁰³ Johana, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

¹⁰⁴ Miloš Kozohorský, *Nové stvoření*, s. 9.

¹⁰⁵ Festus Nshoha, kázání 12. 4. 2014.

¹⁰⁶ Miloš Kozohorský, *Nové stvoření*, s. 47 – 48.

¹⁰⁷ Mluvení v jazycích bude později věnována celá kapitola.

¹⁰⁸ Festus Nshoha, kázání, 15. 4. 2014.

Tak jako duchovní otec – Bůh člověka miluje a čeká na jeho rozhodnutí, otec – Satan člověka nenávidí a angažuje se v jeho životě. Satan činí všechno pro to, aby věřícímu jeho cestu k Bohu překazil. Tato hrozba je permanentní, akutní je ovšem hlavně na začátku nového duchovního života, neboť Satan se prý bude snažit odtáhnout lidi opět do svého „otročtví“.

Není od věci připomenout, že tradiční křesťanské církve sice postavu Ďábla znají, ale většinou je tento našeptávač a svůdce věřících interpretován jako ten, který sice zkouší lidskou víru, ale rozhodně nemá nad žádným křesťanem takto svrchovanou moc. Jeho působnost je pouze tak veliká, jak velikou mu Bůh dovolí.

Také není obvyklé hovořit o každé lidské nesnázi a tragédii jako o *záměrné* invazi démonů. Útrapy života se uči křesťané mnohem spíše vnímat jako zkoušky, jejichž opodstatnění nelze přijít na kloub, než jako trest za neúmyslné vystoupení z Boží ochrany.

Čistě neocharismatického charakteru je pak kosmické chápání každé sebemenší události. Vyhození z práce, zlomená ruka či okradení nejsou náhodné události, které se mohou stát každému, ale důsledek nějakého duchovního prohřešku. Štěstí, náhoda ani smůla v tomto kontextu nemůžou existovat, protože vše, co se neocharismatici každý den děje, je působeno logikou Božího požehnání a prokletí.

V celém tomto dualistickém učení je pozoruhodné rozdělení role Boha a Ďábla – resp. velká pasivita Boží role kontrastuje s obrovskou aktivitou Satana. Jak podotýkají mnozí pentekostalisté: ne snad, že by Bůh nebyl všemohoucí, ne snad, že by nemohl způsobit, aby náhle všichni prozřeli a začali oslavovat jeho jméno,¹⁰⁹ ale on se se svou spásou *nevnucuje*. „Bůh je dokonalý gentleman.“¹¹⁰

Rozhovor s pastorem Festusem:

– Představ si to tak, že tvůj otec ti přenechá dům [tělo] a dá ti od něj klíče. A ty do toho bytu pozveš všemožné chuligány [nemoci, zlozvyky, závislosti], kteří ti tvůj dům zaneřádí, až budeš zoufalá a budeš chtít, aby odešli. Ale Ježíš čeká za dveřmi, až mu otevřeš dveře a dáš mu klíče od svého domu. Pak v tvém domě zavládne pořádek a klid. [...] Ale když to neuděláš, bude stát venku a plakat.

– Proč ty dveře jako dobrý otec neotevře a nezjedná pořádek?

– Mohl by, ale on se nikomu vnucovat nebude.¹¹¹

Myšlenka duality sil v tomto světě není jediná, která se inspiruje gnózí. Zdá se, že i interpretace biblického příběhu vyhnání z ráje je dalším gnostickým motivem vypravující příběh o ztracení a hledání Božské jiskry:

Poté, co Satan oddělil Boha od člověka tím, že ho ponoukl sníst plod ze stromu poznání, člověk začal žít na tomto světě. Ztratil však nesmrtelnost, kterou pro něj Bůh zamýšlel. Prvotním hříchem se lidstvo oddělilo od Boha a “v duchu člověka se usídlila smrt, která se rozšířila do duše i těla“. Lidé začali umírat, aniž by znali Boha, tedy bez naděje na spásu. Jejich duchovním otcem byl Satan. „[V ráji došlo] k infusi satanského genu do člověka.“¹¹²

Teprve až Ježíšovým obětováním byla tato kletba zlomena a každému je tak dána šance navrátit se díky obrácení k původní Božské rodové linii.

Tato interpretace je zajímavá v tom, že v kontrastu s tradičním vysvětlením, že za pád prvního člověka si může první člověk sám, neocharismatici vinu prvního hříchu převádí z člověka na Satana – jakoby člověk za svůj pád vlastně nemohl, stal se bez jeho přičinění

¹⁰⁹ Festus Nshoha, rozhovor, 18. 4. 2014.

¹¹⁰ Miloš Kozohorský, kázání v Triumfálním centru víry, 1. 4. 2014.

¹¹¹ Festus Nshoha, rozhovor, 18. 4. 2014.

¹¹² Festus Nshoha, *Cyklos vyučování: Slunce spravedlnosti*, brožura H. G. E. T. M. I., s. 3.

tím, že byl nedobrovolně uzurpován či nakažen Satanem. To opět podporuje teorii o velmi silném postavení této bytosti.

Díky již zmiňované Satanově všetečnosti se každý neocharismatický ocitá v permanentně ohrožené pozici. Proto jsou všechny knihy pro nováčky v neocharismatické spiritualitě prodchnuty zneklidňujícími větami typu: „Varuji Tě – neposlouchej výklady lidí, kteří trhají jednoduché verše ze souvislosti a uvádějí tě tak jen do zmatku. Nezáleží jim na tvé duši, protože jinak by se nepokoušeli oloupat tě o tvé skutečné křesťanské poznání.“ Vyhrůžování Dáblem jsem zažila na vlastní kůži při rozhovoru s pastorem Festusem:

„Dábel ví, že jsi tu byla. Čím dřív se obrátíš, tím méně chyb ve svém životě naděláš, a tím méně budeš potom [až přijmu Ježíše] plakat. Dábel ti pošle bolesti, nemoci, špatného chlapa, cokoli, aby Tě z jeho [Ježíšovy] náruče vyrval. Pak se sem vrátíš třeba bez nohy nebo slepá a to bude jen proto, že jsi dala Dáblu příliš mnoho času, aby v tvém životě mohl působit.“¹¹³

Věty podobného typu nejsou snad členy Oázy ani brány jako přivolávání temných zítřků, nepodstatné kletby či vyhrožování, ale jako logický důsledek žití mimo vytýčený kruh Boží přízně. A život bez Božího požehnání je zkrátka život bez radosti a zdraví.

A tak členové Oázy vzhledem k tomu, že otec – Dábel působí lidem jen bolest, cítí potřebu ostatní na tyto důsledky upozorňovat. Dokonce mají pocit, že nevarují-li hříšníky, sami tím působí hřích, neboť nesvědčili o logickém běhu Božího plánu.

Pro správné pochopení toho, proč bych měla časem přijít o nohu nebo oko, je třeba vysvětlit neocharismatickou teologii.

2. 7. Neocharismatická teologie uzdravování a prosperity

Už předcházející odstavce naznačovaly, že znovuzrozením se podle neocharismatického přesvědčení věřícímu otevrou dveře k šťastné a prosperující budoucnosti, neboť toto je prý Boží plán s lidmi. Teologické příčiny a podivné následky, které toto učení, přezdívané „wealth and health gospel“¹¹⁴ neboli „teologie prosperity“ vyvozuje, uzavřou druhou část této práce.

Neocharismatické učení o prvotním hříchu a vykupitelské moci Ježíše Krista by se rámcově pravděpodobně nesetkalo s velkými námitkami, neboť celkem odpovídá tradičnímu křesťanskému učení. Učení o tom, že všechny zlé věci přicházejí od Dávla je už mnohem problematictější, neboť tím se přesouvá odpovědnost za všechno, co lidé vnímají jako zlé, pod patronát Satana.

Podle této doktríny Bůh není schopen člověku ublížit, protože „Bůh Tě miluje“.¹¹⁵ „Ani když prokleješ Boha, tak ti nic neudělá, protože tě bezmezně miluje.“¹¹⁶ Tím se ovšem Bůh stává spíše milým nadělovajícím Ježíškem než všemocným Bohem, jehož je třeba se i bát.

Obdobně všichni křesťané věří v přímluvnou sílu modliteb a znají případy božích zásahů a zázraků v lidském životě. Dokonce i učení o démonickém původu nemocí lze nalézt i u dnes již respektovaných pentekostálních křesťanů, kteří Božím slovem vyhání demony z těla.¹¹⁷

Jenže pentekostalisté sice přistupují k démonům z pozice síly a vypuzují je, ale nikoho by nenapadlo k tomuto procesu přistupovat s takovou mechaničností a samozřejmostí, jako to dělají neocharismatici. Neocharismatici jsou přesvědčeni, že nefunguje-li léčebný rituál, ne-

¹¹³ Festus Nshoha, rozhovor, 18.4. 2014.

¹¹⁴ Více např. v článku teologa Milana Bubana. Milan Buban, „Kenyonových pět T“, *Dingir* (2008).

¹¹⁵ „Bůh Tě miluje“ je nejčastější heslo všech neocharismatických.

¹¹⁶ Miloš Kozohorský, kázání v Triumfálním centru víry, 1. 4. 2014.

¹¹⁷ Zdeněk Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 109.

může to být proto, že např. Boží vůle se rozchází s tou lidskou, ale že zklamal lidský faktor – dotyčný síle rituálu nevěřil dostatečně.

Jak k tomuto závěru neocharismatici teologicky dospěli? Tak, že k celému dosavadně vyloženému učení přidali ještě jednu premisu, která vytvořila ony pozoruhodné závěry, jejichž aplikované důsledky si vysloužily dlouhou řadu kritiky.

Tato premisa zní, že Ježíš svou krví lidstvo už vykoupil, tj. svou smrtí umožnil přístup k přijetí Božského otcovství a tím zlomil moc Satana nad lidmi. Tato moc je od té doby mocí iluzorní, Ježíš dal člověku moc „spoutat“ Satana i jeho dílo. Proto znovuzrozený křesťan *má právo* na zdraví, hojnost, prosperitu, zaměstnání atd.

Byly to však naše nemoci, jež nesl (ne – ponese, ale nesl),
naše bolesti na sebe vzal (to znamená i Tvoje bolesti) [...]
jeho ranami (bitím, utrpením a mučením) jsme (byli – tedy i Ty) uzdraveni. [důraz autorův]¹¹⁸

Tím vzniklo velmi problematické učení, které tvrdí, že vše zlé sice pochází od Dávla, ale smrtí Ježíše se nastolil prostor pro přemožení těchto sil, které už vlastně neexistují, nechceme-li, protože vírou v Ježíše Krista člověk nad d'áblem získal moc (autoritu).

Jaké je rozpětí této autority/moci? Takové, aby mohla vymýtit vše, co je nežádoucí, tedy nemoci psychické i fyzické, získané i vrozené, a cokoli dalšího, co člověk za špatné označí: zlovyky, sexuální orientaci, chování, vztahy, chudobu, nezaměstnanost...

Neocharismatici tedy věří, že nyní již nad nimi Dábel a ani všechny jeho „vynálezy“, tj. výše zmiňované starosti, nemoci a problémy, nemají moc a oni jim mohou poručit odejít „Nejen, že se nemusíš obávat, že by od Něho přišlo cokoli, co by ti uškodilo, ale Ježíš ti dal také autoritu a nadvládu nad d'áblem a nade vším, co od něho přichází, jako nemoc, chudoba, deprese a vůbec všechny problémy.“¹¹⁹

Toto učení bývá kritizované kvůli poměrně krutému závěru, který z něj plyne: Jelikož vše bolestivé a nechtěné se dostalo do oblasti čehosi, co nemá nárok na existenci, pokud tuto existenci neocharismatici odmítne, přetrvávání těchto problémů se jeví jako selhání neocharismatické víry. Vina za tento nezdar je přikládána pouze jemu.

Tento člověk nejen, že zápolí dál se svým původním břemenem, ale navíc ještě i s vinou, že „něco“ dělá tak špatně, že zázračná moc, která je mu nabízena, mu nepomohla, protože jeho víra je příliš slabá. Jinými slovy, za své utrpení si může sám.¹²⁰

Druhým častým jevem je záměrné ignorování reality, neboť ta je vnímána jako další d'ábelské pokušení, které má člověka v jeho víře oslabit. Jak píše pastor Festus:

„Pochybnost [o spoutání nemoci pomocí víry] nemusí nutně přijít skrze fyzickou osobu, ale mohou to být symptomy uzdravené nemoci¹²¹ nebo třeba myšlenka, která zčistajasna napadne vaše srdce a vstříkne do něj pochybnost. Poslouchejte tedy a rozumějte, musíte se učit stát na Božím Slově [číst Bibli, kde se píše o vykoupené nemoci] a odrazit jím každý pekelný výpad.“

¹¹⁸ Interpretace Iz 53, 4 – 5 pastora Festuse. Festus Nshoha, *Cyklus vyučování: Vstaň a Bud' uzdraven*, H. G. E. T. M. I., s. 4 – 5.

¹¹⁹ Miloš Kozohorský, *Nové stvoření*, s. 21.

¹²⁰ Svědectví bývalé členky neocharismatického sboru zachyceno v dokumentu České televize. Šárka Pavlická, *Cesty víry: Evangelium prosperity*, [online], 2007. [cit. 2014-08-06], dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185258379-cesty-viry/407235100051004-evangelium-prosperity/>.

¹²¹ Tím se myslí např. přetrvávající bolesti, neboť nemoc sama byla přeci překonána.

Věřící je jednou provždy spasený, tj. zdravý. Toto učení „vůbec nesouvisí s tvými pocity.“ [Tedy ani těmi, kdy se věřícímu přihoršuje.]¹²²

Z teologického hlediska je učení o uzdravování a prosperitě napadáno z těchto pozic, které jen v krátkosti shrnu: Za prvé jde v podstatě o dualistické pojetí světa – svět a konkrétně člověk je bojištěm dobrých a zlých sil, neboť všechno dobré je od Boha a všechno zlé od Satana.

Za druhé se tu hovoří o jakýchsi „nadpřirozených principech“, na které je třeba se napojit, aby uzdravování a dosažení potřeb fungovalo. Tímto principem, který uvádí nadpřirozené dary (uzdram se, vydělám hodně peněz) do pohybu, je víra. Někdy se neocharismatickým vyčítá, že Boha vlastně ani moc nepotřebují, neboť „věří vlastní víře“.¹²³

A opět, pokud se člověku těchto darů nedostává, není to proto, že Bůh si se svými požehnáními může zacházet libovolně (vždyť člověka přeci bezmezně miluje), ale proto, že věřící málo v tuto Boží lásku věřil. Bůh se tak podle některých kritiků dostává do pozice jakéhosi božského automatu – věřící vhodí víru a naprogramovaným algoritmem Boží lásky mu vypadne např. nové auto.

Za třetí, ačkoli Ježíš nabádal, aby se jeho následovníci příliš nestrachovali o materiální zajištění poukazem na to, že Bůh se o ně postará, toto „postaráni se“ se nevztahuje na všechny druhy potřeb, které si nadefinuje člověk. Podle teologa Milana Bubana, pastora Apoštolské církve, Ježíš potřebnými věcmi myslel jídlo, vodu a oděv, tedy nikoli lepší zaměstnání nebo zlaté hodinky.¹²⁴

¹²² Miloš Kozohorský, *Nové stvoření*, s.22.

¹²³ Zdeněk Vojtíšek tuto teorii rozvádí v dokumentu České televize. Šárka Pavlická, *Cesty víry*, 2007.

¹²⁴ Více kritiky neocharismatické zbožnosti ze strany pentekostalistů např. na www.apologet.cz.

3. Třetí část

Tato část práce se bude týkat výhradně církve Oázy a pokud se zde objeví i obecnější pentekostálně/neocharismatické charakteristiky, budou vždy platit i pro Oázu.

3. 1. Popis sídla pražského sboru Oázy

Pražský sbor církve Oáza se scházel, tak jako většina pražských neocharismatických skupin, v pronajatých konferenčních prostorách kancelářských budov. Během roku 2013 se však přestěhoval do svého vlastního sídla v Nebušicích.¹²⁵

Tento dvoupatrový dům bývalé nábytkářské firmy se díky finančním darům a práci svých členů postupně zrekonstruoval. V suterénu se nachází místnost s občerstvením a stoly, kde si její členové před začátkem shromáždění i po něm mohou povídat, za touto místností je kancelář sboru.

Další místnosti se využívají jako komora pro různé technické pomůcky, v zadní části tohoto domu bydlí pastor Festus se svou čtyřčlennou rodinou. Ve sklepě se plánuje postavit nahrávací studio, kde každý ze členů nahraje svoje svědčení (= vyprávění příběhu o svém obrácení a zázracích), protože jak již bylo výše uvedeno, „největší kázání je svědčení.“¹²⁶

Nejdůležitější částí tohoto domu je ovšem první patro, ve kterém se konají všechna shromáždění sboru. Velká obdélníková místnost je velmi vzdušná a prostorná. Zdi i koberec jsou laděny do světlých barev, na konferenční plastové židle s červenými opěradly se usadí přes stovku lidí.

Při vstupu do místnosti se účastníci shromáždění rozcházejí doprava a doleva, protože přímé cestě k pódiu, které je na druhé straně místnosti, brání vyvýšená dřevěná ohrada, ve které dva členové sboru zajišťují technický chod celého shromáždění. Do této ohrady je vestavěná polička se všemi možnými letáčky a brožurkami (převážně propagační materiály církve Oázy).

Na rozdíl od ostatních sborů, církev Oáza nevěnuje prodávání různých knížek a CD s nahranými přednáškami či křesťanskou hudbou pozornost. Také sám pastor Festus není literárně příliš plodný (v kontrastu např. s pastorem Kozohorským). V zanedbatelném množství mu vyšlo jen několik brožurek, podobajících se formou i obsahem spíše skriptům, ovšem délkou nepřesahujících dvacet stránek.

Ústřední děj konaného shromáždění se odehrává na nízkém pódiu a v jeho blízkosti, které je postaveno u strany protilehlé k vstupním dveřím. Dvě užší řady po čtyřech židlích oddělují chodbičkou řadu prostřední, nejširší (asi sedm míst). Řad celkem k pódiu je asi patnáct.

Na pódiu se povaluje mnoho hudebních nástrojů (bicí souprava, perkuse, klávesy, baskytara, elektrická i klasická kytara), mikrofonů, komb a stojanů na noty pro bohatou a velmi dobře zvládnutou hudební složku každého shromáždění. Na zdi za pódiem se promítají texty zpívaných písní (v češtině a anglickém překladu), nebo verše z Bible, které pastor při svém kázání čte.



Členové církve Oázy při modlitbě. V levém horním rohu logo Oázy.

¹²⁵ Církev Oáza nyní sídlí na adrese Náměstí Padlých, 164 00, Praha – Nebušice.

¹²⁶ Festus Nshoha, kázání, 15. 4. 2014.

Přímý přenos z každého shromáždění lze sledovat rovnou online, nebo později z archivu.¹²⁷ Chod těchto věcí mají na starosti oni výše zmiňovaní technici.

Při svých prvních návštěvách pentekostálních/neocharismatických sborů jsem se vždycky podívovala, proč se kázání nekonají na nějakém důstojnějším místě než v pronajatém konferenčním sále. Přičítala jsem to nedostatku financí.

To, že architektura navozující pocit posvátného prostoru není pro tyto sbory důležitá, se jasně prokázalo právě v církvi Oáza. Tato místnost, kterou si členové sboru mohli zařídit podle svého vkusu, je navržena v naprosto stejném duchu jako všechny ty konferenční sály, které jsem po dobu zkoumání pentekostalismu navštívila.

Možná se dá tato nepotřeba vytvářet posvátný prostor vysvětlit tak, že členové Oázy chápou sami sebe jako nositele jakési duchovní kvality, jakoby posvátný prostor vězel v nich. Nepotřebují vytvářet posvátný prostor, protože se sami musí udržovat nestále „svatí“.¹²⁸

Jelikož je tento sbor jistě i poctivým dědicem protestantské tradice, v celé budově se nenachází jediný náboženský předmět, ale ani žádný křesťanský symbol. Jelikož je ale tato víra silně individualizovaná, přesto i zde lze ryze rituální předmět nalézt. Tím je Bible každého věřícího.

3. 1. 1. Bible

Pokud po obrácení člen Oázy již teoreticky ví, od čeho se má ve svém životě obrátit, Bible je pro něj důkazem správnosti jeho myšlenek, nástrojem pro argumentaci a motivaci při obtížích s dodržováním těchto pravidel. Jak to lapidárně formuloval ve svém kázání pastor Kozohorský: „Co je psáno, to je dáno.“¹²⁹ Podle Bible se řídí celý svět. „Bible působí, i když si nevěří. Stromy, prach, voda [...] všechno se řídí podle Bible.“¹³⁰

Umění správného čtení Bible dostane jako bonus k obrácení v zásadě každý znovuzrozený křesťan. „Co je Bible? Boží slovo. a co je Boží slovo? Ježíš. a to slovo k tobě mluví, ale tím, že teď už ho [Boží slovo tj. Ježíše] máš v sobě, tak to můžeš číst.“¹³¹

Protestanti všeobecně a pentekostalisté zvlášť mají k Bibli velmi vřelý vztah. Členové Oázy umí z paměti citovat verše z Bible, na předsádce mívají napsáno např. datum svého narození, svoji první modlitbu nebo věnování, pokud se jedná např. O dárek ke křtu.

Bible se mohou svými různými záložkami, poznámkami a malbami či originální vazbou podobat památníku nebo jakémusi nedatovanému deníku, z každé Bible se může stát osobní artefakt. Jiní věřící s sebou na shromáždění nosí Bibli v neosobní elektronické podobě (pastor Festus např. používá tablet), takže i tento předmět podléhá osobnímu rituálnímu vkusu.

Členové Oázy používají protestantský kánon, ale nejsou sjednoceni na překladu. i volba překladu je přenechána osobní volbě. „Nejlepší je ta Bible, kterou máš v ruce první, jedno jestli to je Kralička, Ekumenka nebo Jednadvacítka.“ Tato první Bible je důležitá opět proto, že s ní každý podnikal první kroky ve svém novém duchovním životě, což je ústřední bod, ke kterému se všichni členové Oázy stále vracejí.

¹²⁷ Vše se ukládá na <http://oaza.tv/>.

¹²⁸ V kapitole *Život členů Oázy* bude popsáno, jak většinu energie v rámci duchovního života spotřebuje boj duchovní čistoty, ve které se členové Oázy chtějí udržet, s demonizovanou špínou tohoto světa.

¹²⁹ Miloš Kozohorský, kázání v Triumfálním centru víry, 1. 4. 2014.

¹³⁰ Festus Nshoha, kázání, 8.4. 2014.

¹³¹ Festus Nshoha, rozhovor, 18.4. 2014.

3. 2. Shromáždění

Církev Oáza se schází v podstatě celý týden. „Nedělní shromáždění“ odpovídá nedělním mším,¹³² chodí na něj nejvíce věřících. V úterý jsou pak biblické hodiny, podobné nedělním shromážděním, jen s tím rozdílem, že úterní kázání kladou větší důraz na výklad Bible a v neděli se koná obřad eucharistie.

Středa je vyměřena „mládeži“ ve sboru (hranice je okolo pětadvaceti let), ve čtvrtek a pátek může věřící docházet do „modlitební skupiny“, kterou vede starší ve sboru. Všechny tyto akce se konají v sídle církve Oázy.

Ačkoli mají nedělní shromáždění i úterní biblické hodiny svou jasně danou strukturu a pravidla chování, její členové toto nereflektují, resp. berou každou mši za projev spontánního vytrysknutí/vylití Ducha Svatého. Toto přesvědčení je opět plně v souladu s tím, jak se církev Oáza definuje: jsou církví „živého Boha“, nikoli „náboženstvím“, ztrouchnivělými a dávno mrtvými náboženskými institucemi, jejichž zkosnatělé rituály nemohou oslovit srdce věřícího.

My si neříkáme: „Pojďme se modlit nahlas.“ Ono to přijde k nám. [...] Myslíš, že občas nejsem unavený, že bych nebyl rád v klidu? Ale láska Boží mě naplní radostí, já si uvědomím to přijetí, že někomu patřím, vidím přítomnost Boží lásky [...] to nás dělá radostný.¹³³

Shromáždění začíná modlitbou.¹³⁴ Potom se věřící navzájem zdraví např. „Pán s Tebou“ a zapovídávají se v přátelských rozhovorech. Církev je malá, každý tu zná každého, celkově působí jako jedna velká rodina s dobrými vztahy. Na nedělní shromáždění přichází okolo stovky lidí, na úterní biblické čtení o polovinu až dvě třetiny méně.

Sociologické složení členů sboru je velmi pestré. Od malých dětí, pro které je během shromáždění po první modlitbě připraven program, ve kterém formou hry poznávají učení sboru, po tři staré babičky. V církve jsou jak mladí členové (těch do pětadvaceti ve sboru působí okolo deseti), tak lidé ve věku jejich rodičů, rodiny, páry i jednotlivci. Podle vzhledu se dá soudit, že většina členů pochází ze střední či vyšší střední třídy.

Za ocenění stojí velká rasová tolerantnost tohoto sboru, byť by byl opačný přístup těžko pochopitelný, neboť pastor sám je Nigerijec. Mnoho členů Oázy jsou Romové, další Ukrajinci a Rusové. K členům sboru patří i jedna Vietnamka. Těm všem je dán prostor jak při vedení modliteb, tak i např. při zpěvu písní, které se zpívají v jejich rodném jazyce.

Po pozdravení následuje cosi, co by se dalo popsat ohlášky, dále poděkování a chvála technice, kterou sbor disponuje, vzdání díků za účast věřících na tomto shromáždění a nakonec se čte krátký úryvek z Bible. První část shromáždění se tímto čtením uzavírá.

Další hodinu shromáždění věřících zpívá. Pěvecky zdatný sbor pěje „chvály“ na Ježíše Krista a věřící se během nich ke sboru svým zpěvem připojují, modlí se s rukama zdviženými k nebi, pohupují se do rytmu a občas upadají do jakési zbožné extáze.

Text písní záměrně rezignuje na jakoukoli formu verše nebo rytmizace, neboť tyto chvály nebyly psány jako text k písni, ale jako modlitba, která byla posléze zhudebněna.

¹³² Členové Oázy by shromáždění nikdy ale mši nenazvaly – tento termín příliš zavání „náboženstvím“.

¹³³ Festus Nshoha, rozhovor, 18.4. 2014.

¹³⁴ Svěrázně podobě modlitby se budu podrobněji věnovat později.

S nápadem na text chvály může přijít jakýkoli věřící, existují ale i celorepublikově známé písně, které členové církve Oázy čerpají ze zpěvníků.

Hudebně se sbor nebrání pompézním filmovým klavírním melodiím, ani rytmické rychlé hudbě, trochu připomínající taneční zábavu, při které všichni tleskají do rytmu. Ve svém repertoáru má sbor jak čardáš, tak tichou meditativní hudbu. Koneckonců „nejde o to, jaká hudba se hraje, ale o čem se hraje.“¹³⁵

Přesto je hudba zásadním stavebním kamenem celého shromáždění. Mnoho lidí se přiznalo, že začalo do Oázy docházet, protože se jim líbil hudební doprovod (a možná tam z tohoto důvodu jsou dodnes). Jedna starší dáma, která v Oáze byla poprvé, své dojmy ze shromáždění shrnula takto: „Ta hudba byla krásná. To, jak potom ten pastor křičel [myslela tím kázání pastora Festuse], to se mi nelíbilo, takhle řvát. Až jsem se místy lekla, když začal... Ale hrajou nádherně. Škoda, že takový sbor není v naší farnosti, to by byl kostel určitě hned plný lidí.“¹³⁶

Hudba tedy navozuje euforickou atmosféru, pocit, že věřící je na správném místě, že je vyvoleným a Boží požehnání a milost na něj čeká. Tato euforie je v zápětí zpražena přísným kázáním, které věřícího donutí k sebezpytu a snad i vnitřnímu závazku, že bude věnovat větší úsilí tomu, aby o tuto Boží přízeň nepřišel.



Chválicí sbor církve Oázy.

Poslední píseň přechází do hudební kulisy s melodií na motiv písně „Go west“ a textem „Vzdej dík, Ježíši rád Tě má“. Vybírají se peníze na provoz církve. Neděje se tak s tichou samozřejmostí, ale při dlouhém výkladu, ve kterém je pastorem velmi důrazně připomínáno, že toto vybírání není povinné, a definováno, za jakého vnitřního nastavení mají peněžní dary smysl.

Jako i v jiných oblastech nesnese tento úkol prázdňou formalizací, člen Oázy musí odevzdávat peníze radostně, je to jeho dar Bohu, ideálně by mu měl dát to nejlepší, co má, protože věřící Boha přeci miluje. Jinak požehnání plynoucí z této „oběti“ nefunguje. Tyto dary Bohu se navíc zapisují a ukládají do jakési „nebeské banky“ a v Božím požehnání se vrací.¹³⁷

Z kázání pastora Festuse: „Já viděl v Africe fakt chudobu a ty lidé radši nejedí, než aby nepřispěli na kostel. Proto v Africe také nejsou žádný bezdomovci. [Protože Bůh všechny za jejich chování požehnal domy.] Jasně, můžeš sice namítnout, že ty domy nejsou nic moc, ale je to pořád lepší, než spát pod mostem.“¹³⁸

Opravdu zbožní členové sboru přispívají církvi desátky, tedy desetinou svých příjmů. i to má svá pravidla: „Desátek musí projít autoritou, jinak nemá požehnání. [...] Oběť se musí obětovat v chrámu, jinak se obětuje Dáblu.“¹³⁹ Když věřící poslechne a desátky odevzdává sprá-

¹³⁵ Tomáš, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

¹³⁶ Osobní sdělení, 6. 4. 2014.

¹³⁷ Někteří neocharismatictí kazatelé vypočítávají zisk takto investovaných darů. Podle nich se vše, co se odevzdá Ježíšovi vrátí stokrát. „A každý, kdo opustil domy nebo bratry nebo sestry nebo otce nebo matku nebo děti nebo pole pro mé jméno, stokrát víc dostane a bude mít podíl na věčném životě.“ Mt 19, 29

¹³⁸ Festus Nshoha, kázání, 8. 4. 2014.

¹³⁹ Festus Nshoha, kázání, 15. 4. 2014.

ným způsobem (= odevzdává je Oáze), může se těšit na to, že „Bůh ti tak požehná, až budeš brečet a válet se smíchy po zemi.“¹⁴⁰

3. 2. 1. Autorita

Jak již bylo zmíněno výše, neocharismatici získali přijetím Ježíše autoritu. Jenže tato autorita není v církvi Oáza u všech členů stejná. Nejvyšší autoritou disponuje pastor Festus, po něm starší a dlouhodobí členové sboru, nejmenší autoritu zažívají řadoví členové sboru. Rodiče mají autoritu vůči dětem, muž vůči své ženě.¹⁴¹

Autoritou v chodu Oázy se rozumí rozhodující slovo ve věcech morálky, směřování sboru i životů jednotlivých členů sboru, výkladu biblického učení, moc léčit a vkládat ruce na věřící.

Kladením rukou na čelo věřících se dosahuje předání božské síly z člověka Duchem svatým naplněného na člověka, který potřebuje duchovní podporu. Pastor Festus vkládá ruce při intenzivních bohoslužbách, při obřadu léčení a při pomoci člověku dosáhnout křtu Duchem svatým.

Obdobnou autoritu, kterou má pastor Festus vůči členům svého sboru, mají členové Oázy směrem k nevěřícím. Mohou je z pozice Božích dětí nabádat, aby následovali Krista, přestali kouřit nebo žili tím či oním způsobem.¹⁴² Ačkoli by se správný křesťan měl ozvat vždycky, je-li Boží slovo porušeno, v praxi se toto promlouvání do duše děje nejlépe po nějakém emotivním kázání, např. ve formě rad: „Bud' moudrá, sestro,“ nebo „zachovej svaté věci svaté,“ a myslí se tím: následuj Boží slovo.¹⁴³



Pastor Festus Nshoha při evangelizaci.

Takto popsaná „autorita“/moc je podle klasifikace sociologa Maxe Webera charismatická,¹⁴⁴ tedy opodstatněná jen sama sebou. Členové Oázy by řekli, že je daná od Boha. Na špici této pyramidy stojí charismatický vůdce (L'ubomír Ondrášek mluví o těchto vůdcích jako o „božích generálech“), v tomto případě tedy pastor Festus.

Tradiční křesťanské církve se vždy musely vypořádat s legitimností svých náboženských odborníků. Kněží katolické církve odvozují svou autoritu od učitelské linie, která sahá k prvním apoštolům (tzv. apoštolská posloupnost) a pastoři tradičních protestantských církví jsou do svých pozic vybráni členy své náboženské organizace.

Jenže pastor Festus má, viděno touto optikou, status samozvaného proroka, který přišel zdaleka, nestudován, ale s neotřesitelnou vírou, že je posel Božího slova.

Pastor Festus skutečně prohlašuje svou interpretační linii za jedinou správnou a případné výhrady kteréhokoli z věřících mohou skončit jen odchodem věřícího nebo jeho podřízením. Pastorova pozice teologického esa je v podstatě neohrožitelná. (Opuštění sboru je popsáno v kapitole *Přijetí do sboru a odpadlictví*.)

¹⁴⁰ Festus Nshoha, kázání, 8. 4. 2014.

¹⁴¹ Dita Špůrková, *Následování*, CD s kázáním pro nově přijaté věřící.

¹⁴² Festus Nshoha, *Učíme se chodit ve svobodě*, CD s kázáním pro nově přijaté věřící.

¹⁴³ Martina a Jan, po evangelizaci v Mostě, 18. 4. 2014.

¹⁴⁴ O různých typech autority více např. Max Weber, *Autorita, etika a společnost*, Praha: Mladá fronta, 1997.

Toto poznání má zajímavé interpretační implikace. Obě se vztahují k zvláštnímu prostorovému uspořádání nedělního shromáždění. Domnívám se, že právě pojem autority může pomoci při interpretaci této zvláštnosti.

Velmi mě zarazilo, proč sbor Oáza nevyužívá coby své vizuální centrum ono výše popsané pódium. Pastor Festus na pódium prakticky nevychází, svá kázání pronáší hlavně v prostoru mezi pódium a prvními řadami. Očekávaným oltářem nebo řečnickým pultíkem místnost nedisponuje. I obřad eucharistie se nekoná na tomto vyvýšeném místě, které k tomu přímo svědčí, ale v pravém rohu pod pódium, kam z dalších řad není prakticky vidět.

Pokud je však pastor Festus takto charmatizovaná osoba, nemusí se starat vizáží (chodí neformálně oblečen), ani místem (podlaha pod pódium), ani způsobem¹⁴⁵ svého projevu o zdůraznění svého mandátu, neboť autoritu svých slov a gest odvozuje jen ze sebe samého. (Obdobně je nepředstavitelné, že by např. Ježíš Kristus měl nosit mitru a kázat v kostele.)

Myslím, že analogicky je tomu i s obřadem eucharistie. Pro slavení eucharistie v Oáze není důležité, že chléb a voda se proměnila v tělo a krev Kristovu (byl učiněn zázrak), ale že je takto proměnil pastor Festus (pastor učinil zázrak). Pro tuto teorii opět svědčí dvě poznámky.

Za prvé si pastor Festus neomývá ruce, (obřad lavabo), aby z nich byl smyt hřích. Zdá se, že se před kontaktem s posvátnými předměty nemusí očišťovat, neboť již očištěn je, resp. sám se může chápat za nositele posvátna.

Za druhé: Když pastor Festus předřikává známá slova, která Ježíš vyučoval při Poslední večeři, „vzal do ruky chléb, vzdal díky a lámal ho se slovy: 'Toto je mé tělo [...]',“¹⁴⁶ pastor pozvedá hostii (a potom i plastový pohárek s vínem) k nebi před všemi věřícími, ale poté už se celý konec obřadu odehrává u výše popsaného stolu.

Stůl tedy přestal hrát roli oltáře a stal se z něj odkádací stolek, protože posvátná síla proudí do vína a hostie skrze pastora Festuse (ať už se zhmotní ve víně a hostii reálně nebo alegoricky).

Sbor sice přijímá pod obojí jako všichni protestanté, ale tato teologická rovnost (duchovní přijímá to samé co laik) je opět tříštěna jasně danou hierarchií. Nejprve přijímá samozřejmě pastor Festus, poté starší sboru (asi osm lidí), potom „chválicí sbor“ (= kapela) a nakonec se pohárky s vínem i hostie roznáší na tácech celému sboru.

3. 3. Kázání

Nejdůležitější a zároveň nejdelší částí shromáždění není obřad eucharistie (jak je tomu např. v katolické církvi), ale pastorovo kázání. Tato neopominutelná část každého shromáždění je vyplněna asi hodinovým, velmi emotivním a dramatickým řečnickým výstupem pastora Festuse v angličtině.¹⁴⁷

Kázání je naléhavé, pastor křičí i šeptá, prorokuje velmi vážná varování, směje se i hraje malá improvizovaná divadélka, během kázání se modlí občas v jazycích, požehává hlavy svým věřícím, když prochází chodbičkou, a vždy se dostane do jakési extatické fáze svého projevu, kdy ve jménu Ježíše spoutává démonické síly, vykazuje pryč nemoci a chudobu a nařizuje Satanovi odejít.

¹⁴⁵ O nevšednosti Festusova projevu viz kapitola Kázání.

¹⁴⁶ 1.K 11, 23 – 24.

¹⁴⁷ Kázání jsou simultánně překládána dlouholetou členkou sboru Ditou Špůrkovou.

Kázání je prokládáno čtení mýryvků z Bible. Během celého kázání se čte asi pět veršů z Bible, většinou ze dvou až tří míst Starého i Nového zákona, které podporují téma kázání. Zdá se, že se důrazy kázání postupně posouvají podle toho, čemu se zrovna pastor věnuje.¹⁴⁸

Po kázání následuje obřad eucharistie. Po přijímání jsou věřící vyzváni, aby požehnali svým přátelům, rodiče dětem, manželé svému partnerovi atd.

Po finální děkovné modlitbě se shromáždění rozpustí, věřící odjíždějí domů, nebo si ještě povídají v dolní místnosti domu.

3. 3. 1. Modlitba

Glosolálie neboli mluvení v (andělských) jazycích, není v církvi Oáza tematizovaná část praktického náboženského života. Někteří členové se v jazycích ani nemodlí. Pro “rozmluvení se“ jsou sice občas pořádány speciální konference, na kterých se dosud v Duchu nepokřtěným vkládají ruce na čelo, a přede všemi se vyzývají k přijetí tohoto daru, ale ani s tímto obřadem se nikterak nespíchá.¹⁴⁹ Religionista Nils Holm tvrdí, že podle jeho studií se při tomto obřadu rozhodují dvě třetiny věřících.¹⁵⁰



Pentekostální modlitba na konferenci v Mostě.

Čistě psychologicky není pro člověka mluvení jazyky nijak nemožné. Děti a dospívající dokážou snadno napodobovat různé jazyky. V náboženském referenčním rámci to však nesmí nastat příliš snadno, protože pak by to nebylo prožíváno jako dlouho vytoužený a Bohem inspirovaný zážitek. [...] Formy glosolálie jsou samozřejmě individuálně rozdílné. Podle mých výzkumů záleží značnou měrou na mateřštině toho, kdo mluví jazyky. Lze v nich rozpoznat její podstatné rysy. [...] v letničním hnutí a v charismatickém hnutí existují takřka dialekty glosolálie.¹⁵¹

Přesto glosolálii Nils Holms hodnotí pozitivně, protože funguje jako meditace. „Člověka vznáší k bohu, aniž by byl omezován myšlenkami.“¹⁵²

Mnohem důležitější roli hraje pro členy Oázy modlitba. Je velmi rytmická a pro neocharismatická hnutí typická. Členové Oázy se krátkou improvizovanou modlitbu modlí před jídlem, při jízdě v autě, při vřelých přáních¹⁵³ a při shromáždění.

Modlitba se nikdy nevyslovuje rozvázně či pomalu, vždy se jedná o překotný improvizovaný tok s podobnou strukturou: úvod – např.: Haleluja Pane. Pane, já Tě chválím, já Tě vyvyšuji, já Tě vzývám, Pane, já Tě miluji..., obsah modlitby – např.: Já Tě prosím, Pane, veď

¹⁴⁸ Já sama jsem zažila šest přednášek na téma „prokletí a požehnání“. Miloš Kozohorský zas neustále upozorňuje na euforii plynoucí z Ježíšovy přítomnosti.

¹⁴⁹ Jedna členka sboru se teprve po dvou letech připravovala na speciální obřad pro rozmluvení se.

¹⁵⁰ Nils G. Holms, *Úvod do psychologie náboženství*, Praha: Portál, 1998, s. 49.

¹⁵¹ Nils G. Holms, *Úvod do psychologie náboženství*, s. 50 – 51.

¹⁵² *Ibid.*, s. 102.

¹⁵³ Jedna taková intenzivní modlitba byla věnována i mně – abych se obrátila.

naše kroky, abychom v pořádku dojeli, dej Janě trpělivost a obezřetnost, Pane... a závěr, zařikávání se – např.: ve jménu Tvého syna, Ježíše Krista, Amen.

Při shromáždění modlitbu vždy vede jeden řečník, který určuje její délku. Ostatní se během modlitby postaví, místo tradičního sepnutí rukou zvedají pentekostalisté ruce vzhůru a polohlasně se každý modlí svým uvyklým způsobem. Občas je modlitba inspirována např. tématem kázání, většinou se však jedná o ryze osobní zpověď.

3. 4. Spontaneita

Podle členů Oázy jak doktrinní učení, tak ritualizované chování v jejich církvi neexistuje. Když se člověk obrátí, bude až do konce života vědět, co je správné a čeho se má vystříhat, a tím teoreticky intuitivně naplní doktrínu církve Oázy.

Když se obrátíš, získáš novou identitu a už víš, co máš dělat. Když jsem se obrátil, nevěděl jsem, co stojí v Bibli, jak bych mohl? Ale pak jsem šel druhý den s kamarády ven a oni mi nabídli pivo. Nevěděl jsem, jestli se to smí nebo ne, ale vzal jsem si ho. Ale ještě před tím, než se mohlo dotknout mých úst, slyšel jsem, jak mi vevnitř řekl Ježíš: „Ne. To nedělej. Není to pro tebe dobré.“ Tak jsem ho vrátil a řekl jsem svým kamarádům: „Ne, to já dělat nebudu. To není pro mě dobré.“¹⁵⁴

Přesto církev Oáza žije ve velmi jasném hodnotovém rámci. Toto učení je téměř shodné s pentekostálním učením, jak bylo popsáno v předešlé kapitole, a v některých bodech i s biblickým fundamentalismem – tedy velmi konzervativním způsobem uvažování, které svoje tvrzení podporuje výroky z Bible a snaží se s nimi žít v souladu.

Zrod náboženského fundamentalismu se kryje časově i místně se vznikem první generace letničních křesťanů a proto bývají občas pentekostalisté za fundamentalisty považováni. Toto by bylo ovšem zjednodušující tvrzení, sami fundamentalisté pentekostalisty nesnáší.¹⁵⁵

Je celkem přirozené, že v některých směrech se bude církev Oáza od amerického náboženského fundamentalismu odklánět. Například ve své naprosté rasové bezpředsudečnosti a velkém prostoru pro angažovanost žen ve sboru – ty mohou vést shromáždění, učit v biblických hodinách aj.

Doslovný výklad Bible má ale i své výjimky a je tedy otázkou, zda se svým silným konzervativismem církev Oáza snaží následovat Bibli, nebo toto učení používá pro vymezení se vůči okolí. Například na otázku, proč ženy v církvi nenosí šátek a nemlčí na shromáždění, jak jednoznačně nařizuje Bible,¹⁵⁶ mi bylo vysvětleno, že jde o kulturně-historický kontext Bible té doby a tedy, že není potřeba se tím dnes řídit.¹⁵⁷ To je v logickém rozporu s argumentací pro ostatní životní názory, které se naopak o Bibli opírají a kulturní kontext záměrně přehlížejí.

Jiné hodnoty sboru Oázy jsou však již s tradičními hodnotami fundamentalistického učení shodné. Členové Oázy například odmítají (= pokládají za hříšnou) jakoukoli formu závislosti, homosexualitu a teorii evoluce.¹⁵⁸

¹⁵⁴ Pastor Festus o doktríně. Festus Nshoha, rozhovor, 18. 4. 2014.

¹⁵⁵ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 50.

¹⁵⁶ 1 K 11, 5 – 10 a 1 K 14, 34 – 35.

¹⁵⁷ Dita Špůrková, rozhovor, 18. 4. 2014.

¹⁵⁸ Např. metodisté homosexualitu také odmítají, ale stavějí se k ní shovívavěji. „Zdůrazňujeme, že Boží milost je pro všechny a chceme se snažit žít spolu v křesťanském společenství. Žádáme rodiny a sbory, aby neodmítaly a nezatracovaly lesbické a homosexuální členy a přátele. Zavazujeme se ke službě všem lidem a se všemi lidmi.“ Více: *Řád Evangelické církve metodistické: výroční konference v České a Slovenské republice*, Praha: Evangelická církev metodistická, 2006, s. 66.

Pokud člen Oázy trvá dál na odlišných názorech, než je učení církve Oázy, je tento názor pokládán za pozůstatky ďáblových klamů, ve kterých žil svůj život před tím, než se obrátil, a očekává se, že časem mu správnost nauky „dojde“.¹⁵⁹

To nevádí, že třeba s tou evolucí nesouhlasíš [myšleno: nevěřím v kreacionismus], mně tohle konkrétně taky trvalo dlouho, než jsem to pochopil. Ale časem, až budeš víc žít v Kristu, tak pochopíš, že to jinak nejde.¹⁶⁰

Neocharismatici jsou známí „svým silným přesvědčením, že chápou Kristova slova.“¹⁶¹ Teolog Peter Hocken se domnívá, že v tomto smyslu jsou evangelikálové (tedy i neocharismatici) dědicové doby, ve které evangelikální exegeze vznikla (tedy 30. léta 18. století). Podle Hockena jsou stále poplatní tehdejší snaze přistupovat k Bibli „vědecky“. „Vědecký model, ve kterém měl každý studovaný objekt jednotné vysvětlení, měl sklony formovat evangelikální exegezi bible, která viděla pouze jednu rovinu významu v každém textu a předpokládala, že tento jeden význam je zřejmý a jednoduše rozpoznatelný.“¹⁶²

3. 5. Život členů Oázy

Podle konzervativního výkladu Bible se odvíjí i život členů Oázy – alespoň oficiálně – tj. jak se všichni shodují, že by jejich život a vztahy v něm měly vypadat. I když i zde jsou oblasti, na které je doktrína uplatňována důrazněji.

Například pravidla pro pracovní život v podstatě neexistují. Členové Oázy mají svou práci vykovávat v souladu se svým svědomím, prosperovat v ní a jsou povzbuzováni k tomu, aby podnikali a měli vysoký příjem, protože Bůh tomu tak chce.

„V Africe je víc milionářů než tady,“ kázal pastor Festus, protože v Africe je podle něj víc opravdových věřících, protože Bůh štědře naděluje všem a všude.¹⁶³ Materiální zajištěnost není brána jako cosi, co od duchovního života člověka odtahuje, ale jako plody, které duchovní život přináší.

Ve vztahové sféře je naopak míra regulace nepoměrně vyšší. Členové Oázy vědí, že Ďábel se snaží neustále člověka urvat zpátky k sobě a používá k tomu všechny možné prostředky. Jsou připraveni na to, že Ďábel může (a pravděpodobně i bude) promlouvat ústy jejich nejbližších. Ti jim budou jejich víru vymlouvat, snažit se ji nalomit a kazit jejich radost z žití s Kristem apod. Proto se snaží tyto „argumentační lsti“ co nejvíce ignorovat.¹⁶⁴

Klasickým Ďáblovým manévrem je podle pastora Festuse odlákat věřícího přes vztah. Do cesty může např. seslat nevhodného partnera, aby dotyčného odloudil od Boží přítomnosti. Proto jsou požadavky na intimní vztah velmi vysoké.

Členové Oázy považují za hříšnou homosexualitu, jakoukoli autoerotickou stimulaci či nemanželský sex. Mladí lidé v církvi nemají partnerské vztahy, dokonce v několika případech své původní vztahy kvůli přijmutí Krista opustili. Nicméně se nezdá, že by tohoto rozhodnutí

¹⁵⁹ Fundamentalismus chápaný v užším slova smyslu, je americké evangelikální hnutí, které formovaly eseje vydávané soukromou univerzitou BIOLA (Bible Institut Of Los Angeles) v letech 1910 – 1915 pod názvem „Základy“ – *The Fundamentals*. Tyto eseje mimo jiné deklarují přisnou neomylnost písma, nepochybnost Ježíšových zázraků, kreacionismus a tím se vymezují proti tou dobou populární liberální teologii a teorii evoluce. Více např. Zdeněk Vojtíšek, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 79.

¹⁶⁰ Martin, 8. 4. 2014.

¹⁶¹ Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 62.

¹⁶² Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 29.

¹⁶³ Festus Nshoha, kázání, 8. 4. 2014.

¹⁶⁴ Festus Nshoha, *Cyklos vyučování: Každodenní užívání léku*, brožura Holy Ghost End Time Ministries Int. H. G. E. T. M. I., s. 4.

litovali. „Bůh mi přivede v pravý čas manžela, s kterým jediným to manželství bude požehnaný.“¹⁶⁵

Společenský život v Oáze je na čas poměrně náročný. (Typická sugestivní otázka: „Je pro tebe důležitější Bůh, nebo si jít odpoledne zaběhat?“)¹⁶⁶ Různé aktivity pokrývají celý týden, a proto se za nejvhodnější považuje najít si partnera ne-li přímo ze sboru, tak z nějakého jiného charismaticko-letničního společenství. Takových manželství vzešlých z členství ve sboru existuje v Oáze hned několik.¹⁶⁷

Příběh č. 1: Rok jsem chodil s Janou. Potom mi na procházce řekla, že buď poznám Boha, nebo je mezi námi konec. Tak jsem začal chodit na shromáždění a i když jsme se potom rozešli, já vím, že Bůh mi jí poslal do cesty, protože Bůh ke každému mluví tak, aby ho slyšel, a kdyby mi o Bohu vyprávěl kdokoli jiný než ona, neposlouchal bych ho.¹⁶⁸

Příběh č. 2: Tou dobou jsem chodila s přítelem a byla jsem ještě nerozhodnutá. Psala jsem si s jednou kamarádkou a ta mi řekla, ať Boha přijmu hned, na co stále čekám. Tak jsem se modlila a najednou jsem věděla, že on je můj Bůh a rozhodla jsem se Ho následovat. Chvíli na to mi volal přítel, že se musím rozhodnout, jestli on nebo Bůh. Řekla jsem mu, že jsem se už rozhodla [pro Boha].¹⁶⁹

Díky rodinné atmosféře sboru se silně provázanými vztahy, necítí řádní členové Oázy potřebu navazovat jiné kontakty mimo církev (pokud se nejedná o evangelizaci). To, jak moc svou víru projevují na pracovišti, mezi svými starými přáteli nebo v rodině, záleží převážně na tom, jako dlouho jsou již obráceni. Dá se očekávat, že čím kratší je členství, tím intenzivněji má znovuzrozený křesťan tendenci o své nové spiritualitě hovořit a snažit se ostatním vyložit její klady.

Podstatnou část učení a života členů Oázy tvoří systematické střežení čistoty. Čistotou se myslí čistota duchovní. Každý znovuzrozený křesťan dostane do vínku jakousi božskou kvalitu, která ho očistí od hříchu. Tento jednorázový akt se ovšem v čase musí pečlivě udržovat. „Představ si, že když přijmeš Krista, je to jako kdybys dostala novou krásnou bílou ledničku. No a teď si třeba zapálíš. To je jako foukat si do té krásný ledničky kouř, aby zase zažloutla. To by člověk byl hlupák, kdyby to dělal.“¹⁷⁰

Navenek demonstrují členové Oázy svou duševní čistotu střídáním oblékáním. Panuje zde celkem jasná shoda o odmítnutí nošení „nemravného“ oblečení tj. hlubokých výstřihů, minisukní či upnutých kalhot. Relativní cudnost v oblékání se nevztahuje na barvy ani ozdoby – tolerují se nátisky na tričkách, třípytky i decentní make up.

Jak již bylo řečeno, čistota pro členy Oázy neznamena čistotu rituální, ale mravní; žít čistý, bezhříšný život. Hřích poskvřňuje a má charakteristiku nákazy nebo nemoci: „Musíme se jako věřící oddělit od všeho prokletí.“¹⁷¹ Kdo zůstane čistý, bude požehnan, kdo špinavý, bude proklet.

Požehnání i prokletí jsou v první řadě volbou, kterou si každý křesťan musí zvolit. Učení o požehnání plynoucí z „chození v Kristu“, tj. z následování učení charismatických

¹⁶⁵ Johana, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

¹⁶⁶ Karolína, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

¹⁶⁷ V online archivu Oázy (www.oaza.tv) lze shlédnout např. záznamy z 20. 4. 2014.

¹⁶⁸ Michal, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

¹⁶⁹ Pavla, osobní sdělení, 12. 4. 2014.

¹⁷⁰ Karolína, osobní sdělení, 6. 4. 2014.

¹⁷¹ Festus Nshoha, kázání, 6. 4. 2014.

teologií (zdraví, prosperity), je velmi časté v mnoha sborech. Pastor Festus sice několikrát na svých shromáždění opakoval, ať jeho sbor zapomene na učení o prosperitě a soustředí se na požehnání, ale výsledek tohoto důrazu zůstává téměř totožný.¹⁷²

Požehnání přináší prosperitu, prosperita je výsledek požehnání. Požehnání je jakási božská síla, mana, nadpřirozený ochranný štít. V rámci požehnání věřící nemůže být nemocný, ani nešťastný, vše se mu daří, prosperuje a Bůh ochraňuje a rozmnožuje jeho majetek.¹⁷³

To, čím je tato vize krásné křesťanské existence kalena, je neustálá hrozba „vypadnutí z Božího deště požehnání“, který na věřícího prší v podobě výše uvedených výhod. Oddělit se od požehnání může opět jen sám člověk, když se svými hříšnými činy stane prokletým. Tento proces je samozřejmě vratný, neboť každý věřící může činit pokání, ale v té době, kdy je mimo dosah ochranné a štědré ruky Boha, ocitá se na území Satana, kde mu může hrozit prakticky cokoli.

Členové Oázy jsou tak neustále nabádáni až k paranoidní obezřetnosti při kontaktu s čímkoli, co by potenciálně mohlo být „prokleté“. „Prokletí je jako cigaretový dým, který na člověku ulpívá. Pokud jsi znovuzrozený, nejsi prokletý, ale můžeš dělat něco, co přitahuje 'mouchy'. Pak se ti začnou zdát třeba špatný sny. [...] Máš-li na sobě prokletí, Ďábel tě okrádá o peníze. Ďábel nechce, abys měl 'materiální požehnání', chce tě frustrovat.“¹⁷⁴

Žítí v čistotě zaručuje samozřejmě i fyzické požehnání. „Lidé umírají mladí (požehnání totiž zaručuje i dlouhověkost), slepí, na vozíčku, rozvedení. [...] Svět se to snaží vysvětlit politicky, sociálně, [...] hlavně abys to nenazval prokletí, abys nešel za Bohem a nečinil pokání. Snaží se prokletí odsvětlit.“¹⁷⁵

Jak tedy lze dosáhnout požehnání? Být čistý (tj. dodržovat učení církve Oázy) a odmítnout prokletí. „Co je prokletí? Nemoc, chudoba, vše, co člověku brání žít spokojený život. Odmítni prokletí, jsi požehnaný člověk. Neříkej: 'Je to můj problém'. Řekni: 'Tohle prokletí není pro mě. Já jsem vykoupený z prokletí zákona.“ [Tedy i gravitačního zákona způsobujícího zlomeniny a zákona působení času]¹⁷⁶

3. 6. Přijetí do sboru a odpadlictví

Členové Oázy pořádají pravidelná evangelizační setkání s veřejností. Mnoho lidí se mi přiznalo, že to, co je přitáhlo k Oáze, vlastně nebylo ani tak její učení, ale dobře zvládnutá hudební produkce, která shromáždění dělala „zábavným“, nebo příslib vyléčení nemocí a narovnání vztahů, které tou dobou dotyční považovali za příliš vleklé a bolestivé problémy, s kterými si sami už nevěděli rady.

Pokud církev Oáza „outsidera“ zaujme, dostane se mu nadšeného přijetí a pocitu silné sounáležitosti. Tento proces nazývaný v psychologii „love bombing“, přináší potenciálnímu novému členovi silné prožitky radosti, neboť má pocit, že našel, co hledal; po čem prahnul. „Když jsem poprvé přišel na shromáždění, záviděl jsem těm lidem a chtěl jsem být jako oni.“¹⁷⁷

Tato obrovská přátelskost se ovšem záhy překlene do pocitu zadlužení se a jakési povinné vděčnosti a nutí každého přijít minimálně ještě jednou, neboť navozuje myšlenky typu: „Přeci bych nebyl/nebyla taková sketa, abych takto milé lidi bez udání důvodu odmítl/a.“ Tento na první pohled milý rituál má tak v sobě (bez nároku na to, obviňovat členy Oázy z nějakého podprahového psychického vydírání) i tento nesmírně funkční zavazující mechanismus. Členem Oázy se tedy lze stát velmi snadno (tento proces byl ostatně podrobně popsán

¹⁷² Učení o požehnání se nijak nelišilo od učení o prosperitě v Triumfálním centru víry a Církvi Milosti.

¹⁷³ Příběhy členů Oázy si lze přečíst na stránkách Oázy: <http://www.holyghost.cz/Svedectvi.html>.

¹⁷⁴ Festus Nshoha, kázání, 8. 4. 2014.

¹⁷⁵ Festus Nshoha, kázání, 8. 4. 2014.

¹⁷⁶ Festus Nshoha, kázání, 15. 4. 2014.

¹⁷⁷ Michal, osobní sdělení, 15. 4. 2014.

ve Druhé části této práce). Aktivita sboru brzy zaplní většinu volného času čerstvě obráceného věřícího.

Odchod z Oázy je komplikovanější. Pokud se z jakéhokoli důvodu věřící rozhodne odejít, členové Oázy reagují podrážděně. Přemlouvají ho a přesvědčují, vyhrožují mu, že vystoupí z ochranného Božího kruhu, kde mu uškodí démoni, že onemocní on, nebo jeho děti, že mu někdo umře, že bude nešťastný apod.¹⁷⁸

Pokud je budoucí „odpadlík“ pevně rozhodnut, usilovněji mu nebrání a vyškrtnou ho ze svého života. Za celou tu dobu, co jsem se stýkala se členy Oázy, jsem neslyšela o jediném odpadlíkovi.

Důvody pro odchod ze sboru mohou být různé, zde uvádím jen ty, se kterými jsem se setkala, případně o kterých jsem se doslechla. Častým důvodem odchodu je onemocnění věřícího nebo jeho dětí. Věřící nejprve nevyhledal lékařskou pomoc, protože věřil v sílu své víry, později, když se stav zhoršil, jeho pochybnosti o správné volbě medikace zesílily natolik, že navštívil (on nebo jeho děti) nemocnici. Tam byli sice uzdraveni, ale často nevybíravě konfrontováni se svojí nezodpovědností. Tento šok otřesal jejich vírou natolik, že z církve odešli a jsou vůči ní nepřátelsky naladěni.

Dalším důvodem je odchod kvůli někomu jinému. Pokud se např. jeden člen věřící rodiny rozhodl odejít (kvůli novému partnerovi, neshodě ve sboru...), ostatním členům rodiny byla tato situace neustále připomínána. Museli neustále čelit otázkám, proč jejich blízký odešel, proč se oni nesnaží vrátit ho zpět a jakto, že se s ním mohou dál bavit, když je v moci Satana. Tato nepřátelská atmosféra a psychická zátěž donutila mnohé členy, aby ze sboru také „radši“ vystoupili.

Odchod ze sboru každý věřící prožívá jinak. Někteří členové se zhroutí, v extrémních případech např. nemohou vycházet z bytu, protože se obávají, že je budou napadat na každém kroku démoni (teď už nejsou chráněni),¹⁷⁹ někteří rezignují na jakoukoli formu spirituality a nechťejí o náboženství ani slyšet,¹⁸⁰ jiní se s nastalou situací vypořádají velmi klidně.

K těm patří zejména ti, kteří Oázu opustili kvůli jejímu zběsilému tempu, nároku na stoprocentní angažovanost a náboženský zápal, kdy každý věřící musí být neustále v pohotovosti. Ti přešli k jiným, tradičním (protestantským) církvím. Velmi hezky tento přechod shrnula bývalá členka sboru Oázy: „Oni mi pořád říkali: 'Teď jsi odešla od Krista.' Já jim ale odpověděla: 'Já neodešla od Krista, já odešla od vás.'“¹⁸¹

Vzhledem k tomu, že neexistuje žádná podrobnější statistika, těžko usuzovat, který z výše zmíněných typů rozchodu s pentekostálními sbory v České republice převládá.

¹⁷⁸ Bývalá členka sboru Anna, osobní sdělení, 14. 5. 2014.

¹⁷⁹ Takto reagoval na odchod ze sboru bývalý blízký spolupracovník Festuse Nshohy. Tomáš Pavelka, osobní sdělení, 14.5. 2014.

¹⁸⁰ Podrobněji viz Zdeněk Vojtíšek v dokumentu České televize. Šárka Pavlická, *Cesty víry*, 2007.

¹⁸¹ Bývalá členka sboru Anežka, osobní sdělení, 14. 5. 2014.

Závěr

Tato práce měla za úkol osvětlit zbožnost pentekostálního ražení v českém kontextu a prostředí. Ukázala, že pentekostalismus je celosvětově významný náboženský proud s historicky hlubokými kořeny, který nabízí velmi silně a osobně prožívanou zbožnost se silnými antropocentrickými prvky (spasení jako volba, mluvení v jazycích).

Je pro něj typická rituální a dokrinální pseudospontánnost, která mnohým věřícím vyhovuje, neboť mají pocit, že jejich zbožnost „vychází přímo ze srdce“, a že nejsou svazováni přílišnými náboženskými konvencemi.

V České republice je velmi silná neocharismatická varianta této zbožnosti. Ta v sobě navíc kloubí jakousi implicitní krutost (plynoucí z teologie uzdravení) s náboženským fundamentalismem.

Jako příklad byla uvedena Církev Oáza. Tato neocharismatická náboženská společnost, působící v Čechách od 90. let 20. století, je založená na charismatické osobnosti svého pastora Festuse Nshohy. Církev Oáza vyučuje teologii prosperity a uzdravení. Oslovuje všechny věkové a sociální skupiny a svým členům zajišťuje pevně propojené vztahy, jejich místo v organizaci i světě (Boží úkol, Boží poslání).

Do centra pozornosti věřícího staví postavu Ježíše Krista, s kterým má každý člen Oázy důvěrný a vřelý vztah. S Duchem svatým se v Oáze operuje jako s jakousi božskou silou či energií a poslední člen trojice – Bůh Otec splývá s Kristem.¹⁸² Členové vnímají svět silně dualisticky a život v něm chápou jako přijímání „požehnání“ a odvracení „prokletí“. Bibli používají jako manuál, který jim tuto cestu ukáže.

Členové Oázy se cítí jako garanti pravdy, jsou naučeni soudit a odsuzovat vše, co pokládají za hřích, aby si oni sami svým distancováním zachovali mravní čistotu. Třecími plochami s většinou společností se utvrzují ve svých pravdách, zvyšují si ve vlastních očích svůj morální kredit a vymezují svou skupinu vůči většinové společnosti.

Zastávají tak jakýsi inverzní postoj k Ježíšovu Kázání na hoře: „Nesud'te, abyste nebyli souzeni,“¹⁸³ tedy: Sud', abys nebyl souzen. Mají pocit, že nevarují-li ostatní před životem bez Krista, budou se za to muset zodpovídat. Pokud papež František řekl: „A kdo jsem já, abych soudil?“ [na téma homosexuality], tak je podle členů Oázy ten největší pokrytec, protože soudit se musí.¹⁸⁴ Konečně, neexistuje homosexualita, ale démon homosexuality a ten se Božím slovem může z kohokoli vyhnat, aby se člověk uzdravil.

Na úplný konec bych tedy ráda shrnula svůj názor. Věřím, že církev církev Oáza, tak jako jiné pentekostální sbory, nabízí v počátcích svým věřícím mnoho inspirativního a skutečně jim pomáhá „postavit se na nohy“ a prožívat niternou víru.

Pentekostální sbory do jisté míry opravdu fungují jako charitativní organizace. Věřící si pomáhají sehnat bydlení, práci, mohou dostat darem ty potřebné věci, které si v současné situaci nemohou dovolit (oblečení, spotřebiče), ve sboru naleznou přátelství, přijetí a sílu bojovat se svými problémy. Věřící spolu také pěstují křesťanské ctnosti jako je odpuštění všem, kteří jim ublížili a mírnost ve vyjadřování. Jsou nabádáni myslet pozitivně a nestěžovat si.

Přesto je tento typ zbožnosti z mnoha stran kritizován. Mnoho křesťanů tradičních denominací nemůže pentekostalistům odpustit mluvení v jazycích, které považují víc za jakousi excen-

¹⁸² Jeden pentekostální sbor se např. jmenuje *Ježíš jediný*. Více Peter Hocken, *Strategie ducha?*, s. 49.

¹⁸³ Mt 7, 1.

¹⁸⁴ Lenka, osobní sdělení, 8. 4. 2014.

trickou formu vnitřního přesvědčení než za boží dar, někteří pentekostalisté mluví zase pohrdavě o tradičním křtu jako o neplatném „pocákání“.¹⁸⁵

Mnohým duchovním vadí teologické koncepty pentekostální a neocharismatické zbožnosti, jiným zjednodušené psychologické operace typu „radši vyhlásím válku Satanovi a budu šlapat po démonech, než abych připustil, že mám problém/starost/bolest, která vyžaduje čas a trpělivost, aby se uzdravila.“¹⁸⁶

Mnohým kritikům přijde, že neocharismatické sbory lákají nové členy primárně na zázračné uzdravování a svou víru k tomu jen jaksi bokem přidávají. Toto uzdravování prý prodávají stejným způsobem jako moderátoři předváděcích akcí.

I mně osobně přišlo zázračné uzdravování jako nejpálčivější bod této spirituality. Nehledě k otázce, zda se člověk může zázračně uzdravit, nebo ne, členové Oázy chápou zázrak jako opakovaně vyvolatelnou reakci (nikoli jako událost, která se může, stát, ale nemusí).

Velmi negativně jsem vnímala jednu evangelizační uzdravovací konferenci. Věřící na ní byli vyzváni, aby si šli před pódium pro uzdravení. Pastor Festus jim položil ruku na čelo a všem bylo řečeno, že od této chvíle jsou už uzdravení, a jestli se jim bolest vrátí, je to jen jejich chyba, protože žijí hříšným životem. Pohled na vážně nemocné a lidi připoutané k invalidnímu vozíku, ve kterých je vzbuzována nereálná naděje na uzdravení, ve mně vyvolal pocit velmi neetického až bezcitného jednání.

Nelíbilo se mi ani to, jak pastor Festus svůj sbor udržuje v trvalém napětí a stresu, zda věřící dělají všechno pro to, aby nevypadli z „prostoru spásy“. Věřícím je neustále vyhrožováno, co všechno se jim může stát, a tento neustálý kruh připomínání nedostatečnosti víry nikdy nekončí.

Svatost v tomto životě je podle neocharismatické doktríny téměř nereálná (=nikdy nezapochybovat o své víře), požadavky na ni jsou neukojitelné a polevit v tomto úsilí je nemyslitelné. Občas mi tento způsob víry přišel obdobný situaci, ve které by se člověk nutil do nikdy nekončící zamilovanosti.

Přes tyto výtky je pochopitelné, proč jsou pentekostální sbory populární. Pro svou živost, euforičnost, relativní uvolněnost rituálního chování, působivou hudbu, přísliby uzdravení a nového života mohou mnohé přivést k hluboké víře v Ježíše Krista. To se současným tradičním církvím nedaří a tak v nich pentekostalisté vyvolávají úctu (že se jim to daří), závist (jak moc se jim to daří) i zášť (komu se to vlastně daří.)

Nejvýstižněji tuto situaci shrnul farář Českobratrské církve evangelické: „Nejlepší by bylo, kdyby oni dělali tu evangelizaci a pak je dali nám,“¹⁸⁷ protože tradiční církve umí zase lépe pracovat i se slábnoucí zbožností. Ale snad ještě lepší by bylo se od pentekostalistů ohledně evangelizace poučit, protože se zdá, že vzestup pentekostální zbožnosti se jen tak nezastaví.

¹⁸⁵ Takto urážel jeden člen sboru Oázy lounského faráře. Tomáš Pavelka, osobní sdělení, 14. 5. 2014.

¹⁸⁶ Podrobněji např. Zdeněk Vojtíšek v dokumentu České televize. Šárka Pavlická, *Cesty víry*, 2007.

¹⁸⁷ Farář Tomáš Pavelka, osobní sdělení, 14. 5. 2014.

Bibliografie

- Anderson**, Allan. *Spreading Fires: The Missionary Nature of Early Pentecostalism*. Maryknoll: Orbis Books, 2007. 312 s.
- Anderson**, Allan. „Spreading Fires: The globalization of Pentecostalism in the Twentieth Century.“ *International Bulletin of Missionary Research* (2007): 10.
- Alexander**, Paul. *Signs and Wonders: Why Pentecostalism Is the World's Fastest Growing Faith*. San Francisco: John Wiley & Sons, 2009. 175 s.
- Bible: překlad 21. století*. Vedoucí projektu A. Flek, odborná spolupráce J. Hedánek, P. Hoffman, Z. Sýkora. Praha: Biblion, 2009. 1564 s. [Přeloženo z hebrejštiny, aramejštiny a řečtiny.]
- Berger**, Peter L. *Vzdálená sláva: Hledání víry ve věku lehkověrnosti*. Brno: Barrister, 1993. 185 s.
- Blumhofer**, Edith L. *Restoring the Faith: The Assemblies of God, Pentecostalism, and American Culture*. Illinois: University of Illinois Press, 1993. 289 s.
- Buban**, Milan. „Kenyonových pět T.“ *Dingir* (2008): 51 – 54.
- Bubík**, Rudolf. *Historie letničního hnutí II.: Co jsem slyšel*. Albrechtice: Křesťanský život, 2005. 230 s.
- Di Sante**, Carmine. *Židovská modlitba: K počátkům křesťanské liturgie*. Praha: Oikúmené, 1995. 242 s.
- Franc**, Aleš. *Stručný přehled historie letničního a charismatického hnutí*. [online]. [cit. 27.7.2014]. Dostupné na [www.apologet.cz](http://www.apologet.cz/?q=articles/category/19-cirkevni-historie/id/53-strucny-prehled-historie-letnicniho-a-charismatickeho-hnuti). <http://www.apologet.cz/?q=articles/category/19-cirkevni-historie/id/53-strucny-prehled-historie-letnicniho-a-charismatickeho-hnuti>.
- Grimes**, Ronald L. *Beginnings in Ritual Studies*. 2nd rev. ed. Columbia: University of South Carolina, 1995. 299 s. (1982¹.)
- Hagin**, Kenneth E. *Nové narození*. Praha: Logos, 1991. 30 s. (Angl. orig.: *The New Birth*. Rhema, 1975.)
- Hocken**, Peter. *Strategie ducha?: Výzva obnovných proudů pro tradiční církve*. Přel. Šimona Bouzková. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 271 s. (Angl. orig.: *The Strategy of The Spirit?*. Eagle: 1988.)
- Holm**, Nils G. *Úvod do psychologie náboženství*. Přel. Karel Balcar. Praha: Portál, 1998. 160 s. (Švéd. orig.: *Religionspsykologins grunder*. Finnland: Åbo Akademi, 1993.)
- Hošek**, Pavel. „Kdo jsou evangelikálové.“ *Dingir* (2006): 50 – 51.
- Kafka**, David. *Vývoj letničního hnutí v Praze a Těšínku*. Disertační práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2000. 102 s.
- Komenský**, Jan Amos. *Labyrint světa a ráj srdce*. Praha: Práh, 2013. 267 s. [Jazyková úprava T. Makovička.]
- Kozohorský**, Miloš. *Nové stvoření*. Vydavatelství triumfální víry. 2001. 57 s.
- Kozohorský**, Miloš. *Kázání v Triumfálním centru víry*. 1. 4. 2014.
- Meyer**, Birgit. „Pentecostalism and Globalization.“ In Allan Anderson et al. (eds.). *Studying Global Pentecostalism: Theories and Methods*. Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press, 2010. 320 s.
- Mrázek**, Miloš. „Americký svatý experiment.“ *Dingir* (2006): 44 – 47.
- Nešpor**, Zdeněk. R. *Příliš slábi ve víře: česká ne/religiozita v evropském kontextu*. Praha: Kalich, 2010. 214 s.
- Nshoha**, Festus, *Cyklus vyučování: Každodenní užívání léku*. Brožura H.G.E.T.M.I. 5 s.
- Nshoha**, Festus. *Cyklus vyučování: Slunce spravedlnosti*. Brožura H.G.E.T.M.I. 4 s.
- Nshoha**, Festus. *Cyklus vyučování: Vstaň a Buď uzdrave*. Brožura H.G.E.T.M.I. 4 s.

Nshoha, Festus. *Pokání*. Brožura H.G.E.T.M.I. 2 s.

Nshoha, Festus. *Učíme se chodit ve svobodě*. Propagační CD s kázáním pro nově přijaté věřící.

Nshoha, Festus. Rozhovor. 18. 4. 2014.

Ondrášek, L'ubomír Martin. *Neocharizmatické hnutie na Slovensku: Analýza základných aspektov teológie a praxe Kresťanských spoločenstiev*. Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, 2011. 276 s.

Pavlická, Šárka. *Cesty víry: Evangelium prosperity*. [online]. 2007. [cit. 2014-08-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185258379-cesty-viry/407235100051004-evangelium-prosperity/>.

Řád Evangelické církve metodistické: výroční konference v České a Slovenské republice. Praha: Evangelická církev metodistická, 2006. 186 s.

Špůrková, Dita. *Následování*. Propagační CD s kázáním pro nově přijaté věřící.

Vojtíšek, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál, 2004. 462 s.

Vojtíšek, Zdeněk. „Od táborů k hnutí víry.“ *Dingir* (2008): 50.

Weber, Max. *Autorita, etika a společnost*. Praha: Mladá fronta, 1997. 296 s.

Wojcik, Daniel. *The End of the World As We Know It: Faith, Fatalism, and Apocalypse in America*. New York – London: New York University Press, 1999. 273 s.

Webové odkazy:

Apoštolská církev: <http://apostolskacirkev.cz>.

Berlínská deklarace/ Berliner Erklärung: <http://treplov.jimdo.com/dokumente/kirchengeschichtliche-dokumente/berliner-erk1%C3%A4rung-1909/>.

Holy Ghost End Time Ministries Int.: <http://www.holyghost.cz/> a <http://oaza.tv/?page=home>.

Institute for Religious Research: <http://irr.org/>.

Kritika neocharismatického hnutí z pentekostální pozice: www.apologet.cz.

Online archiv církve Oázy: <http://oaza.tv/>.

Stránky katolické chrismatické obnovy: <http://www.cho.cz/Charismaticka-obnova>.

Society for Pentecostal Studies: <http://www.sps-usa.org/>.

Teen Challenge: <http://www.teenchallenge.cz/>.